

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

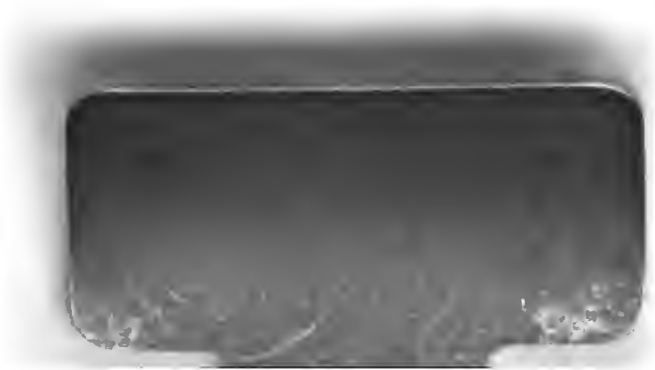
Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

KAVAIÐI FARISIYE

۶

صاحب و کتابخانه کتب خطی

صاحب و مالک
کاشف بهار سلیم

۱۳۰۵
پاییز

۱۳۰۵

۱۳

Bayerische
Staatsbibliothek
München

24 | 91 | 4377

(بسم الله الرحمن الرحيم)

الحمد لله الذي علمنا قواعد اللغات الفارسية* والصلاة والسلام على سيدنا
محمد خير البرية* وعلى آله واصحابه ذوى النفوس الزكية* بعد از حمد
خدا و درود رسول كبريا و عبد فقير و حقير معترف عجز و تقصير
محب عالمان و عاملان خاكاي زمره نقشبنديان السيد حافظ محمد
مراد ابن الشيخ الحاج عبدالحليم عفي عنهما العفو الكريم دير كه آستانه
عليه ده چهارشنبه بازارنده كان مرحوم و مغفور له دامادزاده محمد
مراد افنديت بنا و احيا سنه موفق اولد قلري خاتمه نقشبنديه ده شيخ
اولوب حسب المقدور دواوين فارسيه و با خصوص حضرت مولانا
قدس سره مغز قرآن نولان مشوي شريفي مذاكره سيله اوقات
كنار اولاد يغمز سيله باندفاعات قواعد فارسيه بي حاوي اولان مفاتيح
الريه اسميه مسمي رساله مذاكره اولنمش ايدى وليكن درون رساله ده
حشو و زوائد متعلق مسائل موجوده اولد يغلدن ماعداد عبره سندن
مراد ايلد بكي معني عسرت ايله استخراج اولنوب بواجلادن مبتديله
تعلي امور عسيره دن اولغين بناء على هذا سنه دلان آب زلال زبان فارسي
اولان مبتدياه آسان اولمق ايچون آسان تركي يه زوائدني طرح ايله ترجمه
اولندي ايمدى مطالعه بيوران اخوان ديندن نياز درويشانه مزدر كه

ورود فارسي در دعا
ديكدر

دواوين ديوانك
جمعيدرو ديوان بوراد
اشعار شعراي جامع
مجلد دفتر در

مغز فارسي در ايج
وبوراده تفسير ديكدر
عريده اب ديرل
مفاتيح لدرية قواعد
فارسيه بي حاوي عربي
العبارة بر كتابك اسميدر

تشنه صوسزو استكلو
و آب زلال طنلوصو
طرح عريدر اتمق

(هرندكلو)

هرند کلو قصور و خطاسی وار ایسه عفو پیوره لر والله المستعان وعلیه
 الاعتماد والاعتماد (باب المصدر) لسان فارسیده مصدر شول احمد
 دیرلر که دال مفتوحه و یا خود تا مفتوحه د نصکره آخرنده نون ساکنه
 اوله و اول دال و تالک ماقبللری ساکن اوله (کردن و باختن) کبی و و تعریف
 الیه معرف اولان مصدر ایکی قسمدر بریه دالی و برینه تائی تسمید اولانور
 (ودخی مصدر دالی بش نوع اوزرینه در زیر دالک ماقبلی (یارنو)
 کلمه سنده مجموع اولان حروفدن بری اولور و غیره حرف اولماز
 بو صورتده مصدر دالینک بش نوعه انحصاری لازم کلدی اکر (ستندن)
 کلمه سیله سوآل وارد اولور ایسه که دالک ماقبلنده تا وارد درستان دن کثرت
 استعمالنه بناء الفی حذف الیه تخفیف اولمشدر دیو جواب و یریلور
 شل دایل الیه که مانع سی ستاددر ستر دکلدر ماضیده الف اولسی
 مصدرده دخی الف اولسی مقتضیدر اما (آمدن و شدن و زدن و تمزدن
 کلمه لری که داللرینک ماقبلارنده حروف (یارنو) دن بر حرف موجود
 دکلدر بونلر بو جهتدن دکل بلکه وجوه الیه شان زدر (اولکسی)
 فعل مانع یلرنده داللرینک ماقبللری ساکن اوله جق ایکن متحرک اولمشلردر
 (ایکجسی داللرینک ماقبلارنده (یارنو) حروفدن بر حرف اولما مسیدر
 (اوچنجی شاذقلری فعل مضارع لرنده در قریبا تفصیلی کلمه کر کدر
 ان شاء الله تعالی (ودخی مصدر دالینک نوع اولی که دالک ماقبلنده
 یاردر یارباعیدر یعنی درت حرف لیدر (دیدن) کبی یا خود خاسیدر
 (پریدن) کبی یا خود سدا سیدر (ارزیدن) کبی یا خود سباعیدر (پرسنیدن
 کبی یا خود ثمانیدر (آرامیدن) کبی ایکنجی نوع که دالک ماقبلنده و او واردر
 بودخی یارباعیدر (بودن) کبی یا خاسیدر (ربودن) کبی یا سدا سیدر
 (فرمودن) کبی یا سباعیدر (آزمودن) کبی اوچنجی نوع که دالک ماقبلنده
 انف واردر بودخی یارباعیدر (دادن) کبی یا خاسیدر (ستاندن) کبی
 یا سدا سیدر (افتادن) کبی یا سباعیدر (فرستاندن) کبی (در دنجی نوع که
 دالک ماقبلنده (را) اولندر بودخی یارباعیدر (بردن) کبی یا خاسیدر
 (سردن) کبی یا سدا سیدر (افسردن) کبی (ایشنجی نوع که دالک

تالان عریسدر
 اعتمه دکی
 باب المصدر
 بیان مصدر دالی

انحصار طویلنق
 دیمکدر

آمدن کلمک شدن
 اولمق و کلمک زدن
 اورمق ضرب کبی
 تمزدن ساکت ریخوش
 اولمق دیمکدر
 بار نویکی دوست
 دیمکدر

کندن کاف عربیه در
آکندن کاف عجمیدر

بیان مصدر تائی

کریختن کاف عجمیدر

نوستن سین مهمله نك
سکونيله ونوشتن
شین دجه نك سکونيله
یاز مق معنا سنه در
کداشتن و کداشتن
کافلر عجمیدر

کشتن کاف عربیه در
انکاشتن کاف عجمیدر

ما قبلنده (نون) اولندر بودخی یارباعیدر (کنندن) کبی یاخاسیدر
(راندن) کبی یاسداسیدر (آکنندن) کبی یاسباعیدر (افشاندن)
کبی وبو امثله نك معناری کرچه مفاتیح الدریه ده بیان اولنما مشدر
مبتدی به تسهیل ایچون علی الترتیب بیان اولندی مثال اول که (دیدن)
در کورمك معنا سنه و (پردن) اوچمق و (ارزیدن) برشبك بها ایتسی
و (پرستیدن) طایمق و (آرامیدن) دکلمك و راحت ایتك و (بودن)
اولمق و (ربودن) قایمق و (فرمودن) یورمق و (آزمودن) صنایمق
و (دادن) ویرمك و (ستادن) آلمق و (افتادن) دوشمك و (فرستادن)
کوندر مك و (بردن) ایلتمك و (سپردن) اصمرلمق و (افسردن) طوکمق
و (کنندن) قوپارمق و (راندن) سورمك و (آکنندن) صقمق و (افشاندن)
صاچمق معنارینه کلورلر (ومصدر ك قسم ثانیسی که مصدر تائی تسیمیه
اولنور بودخی درت نوعه منحصردر زیراتانك ماقبلی یاخاء عجمه یاسین
مهمله یاشین دجه یافا اولور بو حروف اربعه یی (خسشف) کلمه سی جمع
ایدرو بو حروفدن ماعداتانك ماقبلی بشقه حرف اول از بو صورتده درت
نوعه انحصاری لازم کلدی (امدی مصدر تائی خائی یارباعیدر (پختن)
کبی یاخاسیدر (باختن) کبی یاسداسیدر (کریختن) کبی یاسباعیدر
آموختن) کبی وبو نوعده خالك ماقبلی حروف مددن بر حرف اولور اما پختن
کلمه سیله سؤال وارد اولدقده شاذدر دیو جواب ویریلور (ودخی تانك
ما قبلنده سین اولان مصدر یارباعیدر (جستن) کبی یاخاسیدر (نوستن)
کبی یاسداسیدر (دانستن) کبی یاسباعیدر (آراستن) کبی وتانك ما قبلنده
شین اولان نوع دخی یارباعیدر (کشتن) کبی یاخاسیدر (گذشتن)
کبی یاسداسیدر (کذاشتن) کبی یاسباعیدر (انکاشتن) کبی و برنوع
دخی تانك ما قبلنده فا اولندر بودخی یارباعیدر (رفتن) کبی یاخاسیدر
(یافتن) کبی یاسداسیدر (فریفتن) کبی ومصدر تانك امثله سنك دخی
معناری بیان اولنسون اول (پختن) پشمك معنا سنه در (وباختن) اویمق
و کریختن) قایمق (و آموختن) او کرتمك (وجستن) جیمک ضمی ایله ارامق
و فتح جیم ایله صچرامق (ونوستن) یازمق (وداستن بيلمك) (و آراستن)

(بزه مك)

بزه مك (و كشتن) اولدر مك و (نداشتن) كچمك و (گذاشتن) كچورمك
و (انكاشتن) ظن ايتك و (رفتن) قح را ايله كتمك و ضم را ايله سپورمك
و (بافتن) اورمك يعنى طقومق و يا ايله اولور ايسه بولمق و (فریفتن)
بر كيمسه يي آدامق معنارينه درلر (بوند نصكره معلوم اوله كه كرك
مصدر دالى و كرك مصدر تائى يا مفرد در (پريدن و دانستن) كچي
اول كچيسى او جمق و ايكچيسى بيلمك معناسنه در يامر كيدر (در اغوش
کردن و عهد بستن) كچي بو مصدر مر كبك جزء اولى اسم اولور
جزء تائيسى مصدر اولور و بو مصدرى مر كب قتيلىق قيا سيدر يعنى
فصحاي مجمدن شو مصدر مر كب قلمشميدر ديوسماع لازم دكلدر
و مصدر مفردك اوزرينه با داخل اولوب (بکردن) و مصدر مر كبك
جزء تائيسنه با داخل اولوب (عهد بستن) ديمك جازدر و اگر مصدرك
اولنده همزه و ارايسه يا ه منقابه اولور (بفر و ختن و بيا مذن و بيا موختن)
كچي و بو داخل اولان بانفس كلمه نك اولى مضموم يا خود يا يا خود با
يا خود ميم اول ز ايسه مكسور او قنور (بکردن) كچي و اگر كلمه نك اولى
مضموم ايسه (خوردن) كچي يا خود ميم اولور ايسه (مكیدن) كچي
يا خود با اولور ايسه (بستن) كچي بو اوج صورته داخل اولان با مضموم
او قنور (بخوردن و بمكیدن و پيستن) كچي و ايكن شارح كلستان سودى
افندى اوائل مصادره نقدر با داخل اولور ايسه جمله سى مكسور او قنور
مضموم او قياز اعجمامك قرو يلريدر فصحا نك مضموم او قود يغي
بو قدر ديو انكار ايلدى العلم عند الله تعالى اختر ماتريد (ودخى اسمك
آخرينه برياء مصدر يه كتورر ايسك معنای مصدرى حاصل اولور
(نيكي و بدى) كچي ايولاك و كتولاك معناسنه در (ودخى امر حاضر ك
آخرينه بر شين كتورر ايسك ينه اول كلمه دن معنای مصدرى
اخذ اولنور (دانش و روش) كچي بيلمك و كتمك معنارينه درلر و بوشينك
ما قبلنى مكسور او قومق لازمدر زيرا صمير غائب متصل اولان شينه
التباس لازم كلور كه انك ما قبلى مفتوحدر (باب الماضى) فعل ماضى
نون مصدرى يي حذف ايله و اول نونك ما قبلنده اولان دالى يا خود تائى

در آغوش کردن
قوجا قلمق

عهد بستن عهد
بغلق مقاوله و معااهده
ايتكدر

بفر و ختن ياقق
بيا مذن كلك
بيا موختن او كرنك
خوردن يك اكل كچي
ميكن امك

قرى قريه يه منسوب
كوى اهلى ديمكدر
اسم مصدر

التباس بر نسنه مختلط
و مشته اولمق
فعل ماضى

آمدن کلدی دیمکدر
شد اولدی وکتدی
زداوردی دیمکدر

اسکان ایله مصدر صیغه سیدر (کرد و دانست) کبی ایلدی
ویلدی دیمکدر و فعل ماغینک آخرنده اولان دالک و تالک ماقبلاری
ساکن اولور اما (آمد) کلمه سندن دیمک مفتوح اولوب ساکن اولمامسی
شاذ در اما (شدوزد) کلمه لرنده شینک و زانک ساکن اولسا ملری
ابتدا ممکن اولسون ایچوندر زیرا ساکن اولسه لر ساکن ایله بدأ ممکن
دکدر (بونصکره معلوم اوله که ذکر اولنان) کرد و دانست) فعللری
ماضی مفرد مذکر غائبدر و مفرد مؤنث غائبه دخی تعبیر اولنور زیرا
تأنیث و تذکیری مسا ویدر و بو (کرد) کلمه سنی جمع مذکر غائب
قلق مراد ایدر ایسک آخرنه برنون ساکنه و دال ساکنه الحاق
ایدر سین (کردند) اولور و کردند کلمه سی فعل ماغنی جمع مذکر
غائبدر و جمع مؤنث غائبه دخی بوضیغه ایله تعبیر اولنور و بو (کردند)
صیغه سی تشبیه مذکر غائب و تشبیه مؤنث غائبه ده دخی استعمال اولنور
ودخی بو (کرد) کلمه سی که ماغنی مفرد مذکر غائبدر مفرد مذکر
مخاطب قللق مراد ایدر ایسک آخرنه بریاء خطاب الحاق ایدر سین
واول یا ایچون ماقبلنده اولان دالی مکسور قیلار سین (کردی) اولور
اشته بوضیغه یه فعل ماضی معلوم مفرد مذکر مخاطب دیر لر
و بوضیغه ایله ماضی مفرد مؤنث مخاطبه یی تعبیر ایدر سک و بو کردی
کلمه سنی جمع مذکر مخاطب قللق مراد ایدر سک آخرنه بردال ساکنه
الحاق ایدر سین (کردید) اولور بو کا جمع مذکر مخاطب دیر لر و جمع
مؤنث مخاطبه صیغه سنی دخی بونک ایله تعبیر اولنور و تشبیه مذکر
مخاطب و تشبیه مؤنث مخاطبه دخی بوضیغه ایله تعبیر اولنور لر (ودخی
مفرد مذکر صیغه سنی نفس متکلم و حده قللق مراد ایدر سک آخرنه
برمیم ساکنه الحاق ایدر سین و ماقبلنده اولان دالی اوج ساکن بریره
جمع اولماسون دیو مفتوح قیلار سین بوضورتده (کردم) اولور
اشته بو کا ماضی معلوم نفس متکلم و حده تعبیر اولنور (و نفس متکلم
مع الفیر قللق مراد ایدر ایسک میم متکلمک ماقبلنه بریاء ساکنه کتورر سین
واول یا ایچون دالی مکسور قیلار سین (کردیم) اولور بوضیغه نفس متکلم

مع الغیر صیغہ سیدر (بوصورتہ فعل ماضینک مطرودہ سی الی صیغہ یہ
 منحصر در ہکذا تصرف) (کردہ) کردند کردی کردید کردم کردیم
 (اما کرد کلمہ سی فعل ماضی معلوم مفرد مذکر غائب و مفرد مؤنث
 غائبہ در عربیہ) (نصر و نصرت) (مقامندہ درو) (کردند) کلمہ سی
 فعل ماضی معلوم تثنیہ مذکر غائب و جمع مذکر غائب و تثنیہ مؤنث
 غائبہ و جمع مؤنث غائبہ در (نصر انصر و انصر تا نصرت) (صیغہ لیک)
 مقام لری نہ قائم در اما (کردی) فعل ماضی معلوم مفرد مذکر مخاطب
 و مفرد مؤنث مخاطبہ در (نصرت و نصرت) (مقامندہ قائم درو) (کردید)
 فعل ماضی معلوم تثنیہ مذکر مخاطب و جمع مذکر مخاطب و تثنیہ مؤنث
 مخاطبہ و جمع مؤنث مخاطبہ در (نصر تم انصر تم) (نہ انصر تم انصر تم
 مقام لری نہ قائم درو) (کردم) فعل ماضی نفس متکلم وحدہ در (نصرت)
 مقامندہ در و (کردیم نفس متکلم مع الغیر در (نصرنا) مقامندہ قائم در
 بودند نصکرہ معلوم اولہ کہ فعل ماضینک حالتدن حکایہ مراد ایدر ایسک
 اولہ بر لفظ می زیادہ ایدر سین (می دنست) اولور معناسی بیلدی ایدی
 دیمکدر (ودخی فعل ماضی بی نفی مراد ایدر ایسک اولہ بر نون مفتوحہ
 ادخال ایدر سین) (نکرد) کبی یکمیش زماندہ ایلدی دیمکدر واکر ماضینک
 اولاندہ ہمزہ مقصورہ یا خود ممدودہ وارا یسہ یا ہ منقلب اولور (نیفروخت
 و نیامد) کبی و بو ماضی منفی بہ جمع مطلق تسمیہ اولور واکر ماضی
 مرکب ایسہ جزء ثابستہ نونی داخل قیلر سین (درنک نکرد و داندش
 نیاموخت) کبی و بو ماضی منفی نک اولاندہ بر (ہیج) لفظی کلد کدہ جمع
 مستغرق اولور (ہیج نکرد و ہیج نیاموخت) کبی و نصکرہ معلوم اولہ کہ
 مثلاً (کرد) ماضی معلومدر مجهول قلمق مراد ایدر ایسک اسم مفعولانی
 آور سین کہ (کردہ) لفظیدر و آخر نہ بر شد کلمہ سی کتورر سین (کرده شد
 اولور اشته کرد فعل ماضی معلوم مفرد مذکر غائبہ درو) (کرده شد) آنک
 مجهولیدر مثال آخر (دانست) کہ ماضی معلومدر مجهولی دانست شد
 اولور (باب المضارع) فعل مضارع مصدر دن مشتقدر کیفیت اشتقاقی
 شو و جہلہ اولور کہ نون مصدر حذف اولور واکر ماقبلند دال وارا یسہ

درنک آخرندہ اولان
 کاف عجمیدر دو کون
 دیمکدر
 درنک اکلمک دیمکدر
 ہیج اصلا دیمکدر

باب المضارع

اسكان اول نور و دالك ماقبلى دخى مفتوح قيلنورا كرون مصدرينك ماقبلى
 تاييه داله قلب اول نور و اول دال اسكان اولنوب ينه ماقبلى مفتوح
 قلنورا اما مصدر داليدن مشتق اولان فعل مضارع دالك ماقبلنده
 (يارنو) حرفلرندن حرف اولمقدن خالى دكلدر اكر (يا) اولور ايسه
 حذف اول نور چر يدن (مصدرندن مشتق اولان (چرد) كې
 نون مصدرى حذف اولنوب (چريد) قالدى دالك ماقبلنده اولان
 يايى حذف ايتدك ورايى مفتوح قيلدق چرد اولدى حيوان اوت
 اوتلر معنا سنده دراما (آفريندو چيندو ويندو كزيند) كلمه لرى كه (آفريند
 وچيند وديدن و كزيند) مصدرلرندن مشتقلر در مصدر نونى
 دالك اوزر ينه تقديم ايله فعل مضارع قلمشدر در شذوذ يئلى ايله
 جواب ويريلور بوجهته ساذا اولديغدن ماعدا (يند) كلمه سنده
 مصدرينك اولنده اولان دال يايه دخى على غير القياس قلب اولنمشدر
 اما شئود (كلمه سى كه شنيدندن مشتق در نون مصدرى حذف اولنوب
 ياواوه قلب اولنمشدر ينه شاذ در ديو جواب ويريلور و اكر دالك
 ماقبلنده (يارنو) حرفلرندن الف اولور سه يا حذف اولنديغى كې
 الف دخى حذف اول نور مثلا (ايتد) كې مصدرى ايستادن در (اما
 كشايد) كلمه سى ايله سؤال وارد اولور ايسه كشودن مصدرندن مشتق در
 كشادندن دكلدر ديو جواب ويريلور بوضورته دالك ماقبلنده
 واواولان قبيلدر بونك بياني قريياكلور و اكر (كشادن) دن مشتق
 اولور ايسه شاذ در ديو جواب ويريلور زيرا كشد كلمه لوى اكن (كشايد)
 كلدى يا خود قياس ارزره كلمه مانع وارد زيرا (كشتن) مصدرندن
 مأخوذ اولان فعل مضارعه التباس لازم كلور اما (دهد) كلمه سى
 دادن دن مشتق دير ايسك ينه شاذ در ديو جواب ويريلور (اما
 دهيدن كلمه سندن مشتق ايسه دالك ماقبلنده يا حذف اولان قبيلدر
 بوضورته قياسه موافق دراما (زايد) كلمه سى زادن دن مشتق ايسه
 مضارع عنده ياز ياده اولمغله شاذ در و اكر (زايدن) دن مشتق ايسه ينه
 يايى حذف ايله مضارع اولمشدر بوضورته شاذ دكلدر (واكر فعل

كزيند كاف عجميدر

كشودن مشهور
 كافك فارسى
 اولميدر

(مضارعك)

مضارعك دالك ماقبلنده (يارنو) حرفلرندن واو اولور ايسه حذف
اولنوب بدلنه الف و يا عوض و يريلور مثلاً (آزماید) کبی که (آزمودن)
دن مأخوذ در نون مصدری حذف اولند قده واودخی حذف اولنوب
یرینه برالف و يا عوض و یرنك ايله (آزماید) اولشدر تبحر به ایدر
معناسته در اما (بودن) دن مشتق اولان (بود) کله سی شاذ در دیو
جواب و یریلور و بعضیلر بیان ایتدیلر که بر نهج قاعده الف و يا عوض
و یرلسه (باید) اولور بوصورته (بایستن) دن مشتق اولان (باید)
کله سنه التباس لازم کلور التباسی دفع ایچون (بودن) مصدر یرنك
مضارعی (بود) اولمغه سبب بودردیدیلر (واکر دالك ماقبلنده (يارنو)
حرفلرندن راء ساکنه یا حود نون ساکنه اولور ايسه رانی و نونی
مفتوح قیلر سین فعل مضارع اولور لر (پرورد و راند) کبی (پروردن
وراندن) مصدر لرندن مشتقلدر (ودخی فتح باليله) برد) مضارعی
کبی ضم باليله (بردن) مصدرندن مشتقلدر نون مصدر حذف اولنوب
ورادخی مفتوح قلنوب (برد) اولدی (اما اولنده اولان بانك مفتوح
اولماسنك سببی (بریدن) دن مشتق اولان فعل مضارعه التباس لازم
کلاسون ایچوندر اما (مردن) دن مشتق اولان (میرد) کله سنی
شاذ در دیو جواب و یریلور ودخی (کردن) دن مأخوذ اولان (کنند)
بنه بویله در (اما آوردن) دن مشتق اولان آورد قیاس اوزره جاریدر
چوق کره واوی حذف ايله ارددیلر اما (زند و تمزند و اید و شود) که
زدن و تمزدن و آمدن و شدن مصدرلرندن مشتقلدر بونلردخی
شاذلدر دیو جواب و یریلور * تمت المشتقات من المصدر الدالی
(اما) مصدر تأییدن فعل مضارع اشتقاقنك طریق اولان نون مصدر
حذف اولنوب ماقبلنده اولان تاداله قلب اولنوب فعل مضارعك آخری
البتهدال اولور و اول دال یا اصلیدر یا خود تادن مقلوبه در مثلاً (کنند)
کله سنده اولان دال اصلیدر زیر (کردن) دن مشتقلدر و (داد) کله
سنده اولان دال تادن مقلوبه در زیر (دانستن) دن مشتقلدر و بودال
مقلوبه نك ماقبلی (خسشف) کلمسنده اولان حروفدن بری اولور واکر

عوض عربی در بدل
دیمکدر

نهج عربی در طریق
دیمکدر

حسشفك معناسی
یوقدر

دال مقلوبه نك ماقبلنده خا اولور ايسه اول خامضارع قلند قده زايه
 تبديل اولنور (آموزد) کبی مصدری و (آموختن) در (پزد) کبی مصدری
 (پختن) در و بوپزد کلمه سنده تخفیف ایچون بانك ضمه سی فتحه یه تبديل
 اولندی اما (شناسد و فروشد و کسلد) مضارع لری که شناختن
 و فروختن و کسیختن) مصدر لرندن مشتق در بونلرده اولان خال زایه
 تبديل اولغنه شاذ لر در دیو جواب و یر یلور و بونلرک معناری اکثر
 و ستار و قیردیمکدر واکر دال مقلوبه نك ماقبلنده سین مهمله اولور
 ايسه اول سین حذف اولنور (داند) کبی که (دانستن) دن مشتق در
 یا خود هایه تبديل اولنور (خواستن) دن مشتق اولان (خواهد)
 کبی یا خود یایه تبديل اولنور (پیراید) کبی (پیراستن) دن مشتق در
 (ودخی اوچ کلمه وارد که بری (جوید جستن) دن و بری (شوید شستن)
 دن و بری (روید رستن) دن بونلرده اولان سین یایه تبديل اولند قدن
 صکره یانك ماقبلی مضموم اولدیغندن ضمه اشباع اولنوب و او حاصل
 اولمشدر ز یرایانك ماقبلی مضموم اولماز بونلرک معناری (جوید) استر
 (وروید) بتر (وشوید) یقردیمکدر اما (بندد) کلمه سی اگر بستن دن
 مشتق ايسه شاذ دراکر (بندید) دن مشتق ايسه دالك ماقبلنده اولان
 یایی حذف ایله مضارع اولمشدر بو صورتده مصدر دالیدن مشتق
 او اوب یایی حذف ایله فعل مضارع قلنشدر شاذ اولماز و معناسی بغلار
 دیمکدر اما (پیوند) مضارعی که (پیوستن) دن و (نشیند نشستن) دن و
 (نویسد نوشتن) دن و (خیرد خاستن) دن بودرت فعل مضارع که بونلرد
 اولان سین نه یایه ونه هایه تبديل اولنوب ونه حذف اولنوب قاعده یه
 مخالف اولد قلری اجلدن شاذ لر در دیو جواب و یر یلور و بونلرک
 معناسی (پیوند) متصل اولورو (نشیند) اوتورر و (نویسد) یازار
 و (خیرد) قالقار دیمکدر (واکر دال مقلوبه نك ماقبلی شین معجمه
 اولور ايسه رایه تبديل اولنور (انبارد) کبی که (انباشتن) دن مشتق در
 (وآغارد) کبی که (آغشتن) دن مشتق در و بو آغار د کلمه سنده
 غیند نصکره برالف زیاده اولسی بر قاعده یه مبنی د کلد ر بلکه

کسینختن کاف
 تجمیدر

کرد کافی عجمیدر
کشتن کافی عجمیدر

شکفتن کافی عربیه در
اشباع شعبه اندر مک
شعبه دال و بوداق
دیمکدر

فجای انجامدن بویله استماع اولمشدر اما (کردد) کله سی (کشتن)
دن مشتق ایسه شاذدر زیرا قیاس اولان شینی رایه تبدیل ایله کرد
کلت ایدی واکر (کردین) دن مشتق ایسه دالک ماقبلنده اولان
یایی حذف ایله مضارع اولمشدر بوضورتیه مصدر دالیدن مشتقدر
ومعناسی دوزر دیمکدر بویله اولنجه شاذ اولماز (اما کاف عربیه نک
ضمی ایله) (کشتن) دن مشتق اولان کشد کله سی که اولدرر معناسنه در
و (نویشد) کله سی که (نوشتن) دن و (سریشد) که (سریشتن) دن
بونلر دخی شاذدر (واکردال مقلوبه نک ماقبلی فا اولور ایسه باء
موحده به تبدیل اولور (تابد) کبی که (تافتن) دن مشتقدر وفایی ابقا
دخی جائزدر بافد کبی وشکافد وشکفد کبی بونلر بافتن وشکافتن وشکفتن
مصدر لرندن مشتقدرر معنای طوقور و بارار و آچیلور دیمکدر
ودخی شکفد کله سنده کافک ضمه سنی اشباع ایله و او حاصل اولوب
شکوفد دخی دیرل (اما کوید) که گفتن دن سويلك معناسنه و (رود)
فتح را ایله رفتن دن کت معناسنه و (خفتد) خاک ضمی ایله خفتن دن
او یومق معناسنه و (کرد) رفتن دن طومق معناسنه در بودرت
فعل مضارع دخی شاذدرلر (بوند نصکره معلوم اوله که فعل مضارع
اوزرینه با داخل اولور ایسه زمان استقباله تخصیص ایدر (بداند)
کبی معناسی کلجکده ییلور دیمکدر واکر (می) لفظی داخل اولور ایسه
زمان حاله تخصیص ایدر (می داند) کبی شمدی ییلور دیمکدر واکر
بادنومی دن عاری اولور ایسه زمان حاله واستقباله دلالت ایدر (داند)
کبی شمدی وکلجکده ییلور دیمکدر و بود داخل اولان بامصدره داخل
اولان با کبی اوقنور (بوند نصکره معلوم اوله که فعل مضارعك امثله
مطرده سی فعل ماضیک امثله مضرده سی کبی الی صیغه منحصر در
(کند کنی کنید کنم کنیم) اول (کند) فعل مضارع معلوم
مفرد مذکر غائبدر ومفرد مؤنث غایبه در اگر جمع مذکر غائب قلمق
مراد ایدر ایسک دالک ماقبلنه برنون زیاده ایدر سین (کنند) اولور
وبوصیغه تشیه مذکر غائب وتشیه مؤنث غایبه وجمع مؤنث غایبه دخی

تعبیر اولنور واکر (کند) کلمه سنی مضارع مفرد مذکر مخاطب قلمق
 مراد ایدر ایسک دالی حذف ایدوب یرینه بریاء خطاب کتور رسین
 (کنی) اولور مفرد مؤنث مخاطبه یه دخی بوصیغه تعبیر اولنور واکر
 بوکنی کلمه سنی جمع مذکر مخاطب قلمق مراد ایدر ایسک آخرینه بردال
 ساکنه الحاق ادر سین (کنید) اولور بوصیغه تشیه مذکر مخاطب
 وتشیه مؤنث مخاطبه وجمع مؤنث مخاطبه یه دخی تعبیر اولنور واکر
 (کند) کلمه سنی نفس متکلم وحده قلمق مراد ایدر ایسک آخرندن
 دالی - حذف ایدوب بریم ساکنه الحاق ایدر سین (کنیم) اولور
 ومیک ماقبلنه بریاز یاده قیلر سک نفس متکلم مع انغیر اولور (کنیم) کبی
 ودخی معلوم اوله که (کند) فعل مضارع معلوم مفرد مذکر غائبه
 مجهول قلمق مراد ایدر ایسک اسم مفعولی اولان (کرده) لفظنک
 آخرینه بر (شود) ضم ایدر ایسک (کرده شود) اولور بوکا فعل
 مضارع مجهول مفرد مذکر غائب تعبیر ایدر لرتیم بحث المضارع (نفی
 حال) شول بر فعل مضارع در که اولنده (نمی) لفظی اوله مثلاً (نمی
 کند) کبی شمدیکی حالده ایلز معناسنه در و بو نفی حالک اولنده
 (هر آینه) لفظی کلد کده تا کید نفی حال دیرلر (هر آینه نمی کند) کبی
 (نفی استقبال) شول بر فعل مضارع دیرلر که اولنده برنون نافیه
 مفتوحه داخل اوله (نکنند) کبی معناسی کلجک زمانده ایلز دیمکدر
 و بوصیغه نک اولنده بر هر آینه لفظی کلد کده تا کید نفی استقبال
 تعبیر اولنور (هر آینه نکنند) کبی البته کلجک زمانده ایلز دیمکدر (امر
 غائب) شول بر فعل مضارع صیغه سیدر که ینلری قرینه ایه فرق
 اولنور یعنی مقام مضارع معناسی اقتضا ایدر ایسیه فعل مضارع
 معناسی ویریلوب کلمه فعل مضارع اولور امر غائب معناسی
 اقتضا ایدر ایسه معنای امر ویریلوب امر غائب اعتبار اولنور مثلاً
 (داند) کبی معناسی امر غائب اولدیغی صورته یلسون دیمکدر
 فعل مضارع اولدیغی صورته یلور دیمکدر (ودخی مضارع دالک
 ماقبلنه برالف زیاده اولور ایسه ینه امر غائب اولورلر کناد) کبی

مجهول مضارع
نفی حال

نفی استقبال

امر غائب

(معناسی)

معناسی ایاسون دیمک اولور لکن بویه امر غائب موقع د عاده
 مستعملدر (نهی غائب امر غائبك صیغه سی اوزرینه برمیم ناهیه
 مفتوحه کتورمک ایله در (مداند و مکناد) کبی بیلیمسون وایلمسون
 دیمکدر (امر حاضر) فعل مضارعك آخرنده اولان دالی حذف
 و ماقبلنده اولان حرفی اسکان ایله اولور (کن و دان) کبی ایله ویل
 دیمک معناسنه درلر (نهی حاضر) امر حاضر صیغه سی اوزرینه
 برمیم ناهیه مفتوحه کتورمک ایله اولور (مکن و مدان) کبی (فعل تعجب)
 شول برکله درکه اوانه تعجبه موضوع اولان لفظ داخل اوله مثالی
 (زهی دانست وجهه عجب دانست وایا کند وایا دانسته) کبی (اسم
 فاعل فعل مضارع دالتك ماقبلنده برنون کورر ایسک و مضارع
 دالی مفتوح قیلر ایسک و اول فتحه یه علامت آخرینه برههء رسمیه ۸
 کتورر ایسک اسم فاعل اولور (کننده و دمنده) کبی ایلیچی و ویر یچی
 دیمکدر (اسم مفعول) فعل ماضی صیغه سنك آخر بنی مفتوح قیلیمق
 ایله در و اول فتحه یه علامت یته برههء رسمیه یاز یلور (کرده و دانسته)
 کبی (صفت مشبهه) امر حاضر صیغه سنك آخرینه برالف الحاقیه در
 (کویا) کبی سویلیچی معناسنه در یا خود الف و نون ایله در (کویان
 و خندان) کبی کوی و خند کله لری امر حاضر لر در (اسم زمان) شول
 براسمه دیرلر که اوله (هنکام) لفظی کله (هنکام دانستن) کبی بیلیمک
 زمانی دیمکدر (اسم مکان) شون براسمه دیرلر که آخرینه (گاه وستان)
 لفظی لاحق اوله (آرامگاه و گلستان) کبی راحت مکانی و کل مکانی
 دیمکدر (اسم آلت) شول کله در که کندویه آلت لفظی مضاف اوله
 (آلت دانستن) کبی بیلیمک آلتی دیمکدر (بناء مره) شول مصدر در که
 اوله کره معناسنی افاده ایدر کله داخل اوله (یکبار دانستن) کبی
 معناسی بر کره ایلمک دیمکدر (بناء نوع) شوله مصدر در که اوله نوع
 معناسنی افاده ایده جک کله داخل اوله (دیگر کونه دانستن) کبی معناسی
 برغیری درلو بیلیمک دیمکدر (اسم تصغیر) شول کله در که آخرنده کاف
 عربیه ساکنه اوله (پسرک و دخترک) کبی یا خود جیم فارسیه مفتوحه

فعل تعجب جزء
 ثانسی اسم مشتق
 اولسونده هر نه
 اولور سه اولسون
 مساویدر اولنده
 ادات تعجب اولدیغی
 صورتده اکا فعل
 تعجب دیرلر

زهی وجهه و آیا
 وایا تعجب دیمکدر
 ۸ و بوههء رسمیه یه
 ههء علامت وها
 غیر ملفوظه دخی تسمیه
 اولور

دهنده ویر یچی
 خند کول و کوی
 سوبله دیمکدر

ولیکن فقیر ظن ایدر مکه
 بعض امر حاضر الف
 ایله و بعض امر حاضر
 الف و نون ایله صفت
 مشبهه اولور یعنی
 هر امر حاضر کرک
 فقط الف و کرک فقط
 الف و نون کتور سنک
 صفة مشبهه اولور یا
 بنادینلور بینان دینلور
 و خندان دینور خندا

دینور

اوله (غلامچه و دیوانچه) کبی وشول کله که آخرنده هاء رسمیه اوله
 کاف تصغیر الحاق اولنه جق و قتده هاء رسمیه یا یه یا خود کافه قلب
 اولنور (بندیک و خراجکک) کبی (اسم منسوب) شول اسمدر که
 آخرینه یای نسبت کله (شیرازی) کبی یا خود ناک و مند و وروبان
 الحاق اولنه مثلاً (خطرناک و خرد مند و هنر و وشر بان) کبی (اسم
 تفضیل) شول بر کلمه در که آخرند، زیاده معناسنه اولان (تر) لفظی
 موجود اوله (داننده تر و فاضل تر کبی زیاده عالم و زیاده فاضل دیمکدر
 بومحله کلنجه امثله مختلفه فارسیه بیان اولندی * الامثله المختلفه *
 کرد کند کردن کسند کرده نکرد هیچ نکرد نمی کنند نکند هر آینه
 نکند کند میکند کن مکن هنگام کردن کردن گاه آلت کردن یکبار
 کردن دیگر گونه کردن ککردنک کردنی کزنده تر زهی کردن
 * باب حروف المعانی * * بوباب لغت فارسیه ده معنایه وضع و تعیین
 اولنان حروف بیاننده در اول حروفدن بریسی (همزه) در که تنبیه
 ایچوندر شویته اولدیغی کبی (ابی جرم را کر کنی ظلم و جور * کند
 لا جرم مرا توجور دور) معنای بیت ای ظالم آگاه اول و سکا تنبیه که
 صوجسز اولان کسندیه بغیر حق ظلم و جفا ایدر ايسك اول مظلومك
 آهنی سندن المی ایچون سکا دخی فلاك جور و جفا ایدر یعنی بی وجه
 کیسه پی رنجیده ایتمه عالم با آلدن سن دخی رنجیده ازلور سین
 دیمکدر (الف) ندا ایچوندر کله نك آخرینه کلدیکی و قتده (خدایا
 و پادشاهای کبی معناسی بالله و یاس سلطان دیمکدر (ودخی مرکبات
 بیننده ایکی کله پی بری برینه مزج و کله واحد کبی قلمق
 ایچون کلور (سراپا و دستادست و دوا دو) کبی (ودخی بعض کره
 سؤالدن فرق اولسون ایچون جوابك آخرینه دخی برالف زیاده
 ایدر لرتکیم کاستانده شیخ سعدی شیرازی قدس الله سره العالی
 بیور مشدر

بدو کفتم که مشکي یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم
 بگفتا من کل ناجیز بودم * وایکن مدتی با کل نشستم
 (ودخی باء مفتوحه الصاق ایچون کلور شویته اولدیغی کبی

(عاشق)

(عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد * ای خواجه درد نیست و کر نه
 طبیب هست) (معنای بیت) عاشق کیم اولدیکه معشوقی اولان دلبرانک
 حائنه نظر والتفات ایتدی البته ایتسی محققدیر ای افندی سنده درد
 یوقدر یوخسه سکا معالج بر طبیب واردر علتک یوق ایکن عالمده
 طبیب یوقدر دیمه زیرا خلاقدر والحاصل درد اولدیغی وقتده اول
 درده علاج ایدر حکیم اولماق محال اولدیغی کبی بر کیمسه بر دلبره
 عاشق اوله وحب تام ایله محبت ایله اول جانان اکانکاه والتفات ایتیه
 بودخی محالدر (ودخی مصاحبت ایچونده کلور شومصراعده
 اولدیغی کبی) بهست ونیست مرنجان ضمیر را (معناسی) دنیای
 دنیه نك وارینه و یوغنه مصاحب اولدیغك حالده انجمنه امتعه
 جهانك وجودی وعدمی عندکده مساوی اولسون دیمکدر (ودخی
 قسم ایچونده کلور) بخدای (کبی معناسی اللهه یمین ایدرم دیمکدر
 (ودخی ظرفیت ایچونده کلور شومصراعده اولدیغی کبی) (کس
 بدور ترکست طرفی نیست از عافیت (معناسی ای دلبر سنك کوز یكك
 دورنده بر کیمسه عافیتدن امید بغلیدی هر کس حیاتدن مأیوس
 اولوب جانانك کوزل کوزلی زی هلاک ایتسی مقرر در دیدیلر (ودخی
 تحسین لفظ ایچونده کلور مثالی (بدریادر منافع بشمارست) مصراعنده
 اولدیغی کبی تقدیری در دریادیمکدر بوصورته معنای ظرفیت لفظندن
 منفهم اولور بازاند و تحسین لفظ ایچون کلمش اولور (ودخی حروف
 معانیدن برسی تادرو بوتاً خطاب ایچوندر عمرت کبی سنك عمرک دیمکدر
 جمعی عمرتان کلور سزك عمرلر یکزدیمکدر (ودخی شول کلمه که آخرنده و او
 ساکنه اوله تاء خطاب کلد کده (ابروت و کیسوت) دینور سنك قاشك
 وصاچك دیمکدر و اوی فتح ایله دخی اوقق جائزدر و و او دنصکره
 بریاء متوجه ایله ابرویت و کیسویت دخی دینور و شول کلمه که آخرنده
 هاء رسمیه اوله تاء خطاب کتورمک مراد ایدر ایسک برهمزه ایله برابر
 (بنده ات و خواجه ات) دیر سین و بو همزه یه همزه مجتلبه دیرلر (ودخی
 همزه یی و هاء رسمیه یی حذف ایله (بندت و خواجهت) دیمک دخی جائزدر

خواجه ات سنك
 استادك بنده ات سنك
 قولك

ودخی حروف معانیدن بریسی شیندر و شین ضمیر غائب متصلدر
 بونک حکمی تاء خطا بک حکمی کبیدر مثالی (عرش و ابروش)
 و قح و او ایله (ابروش) و یاز یاده سیله (ابرویش و بنده اش و بندش) کبی
 ودخی حروف معانیدن بریسی هادر لیاقت معناسنی افاده ایدر (شاهانه)
 کبی پادشاهلره لایق دیمکدر و مقدار ایچون دخی کلور (یک ساله) کبی
 برسنه مقداری دیمکدر (ودخی حروف معانیدن بریسی یادرگاه مصدر
 معناسنی افاده ایدر بوکایاء مصدریه تعبیر اولنور سروری کبی اولولوق
 معناسنه دروگاه نسبت ایچون اولور (شیرازی) کبی شهر شیرازه منسوب
 دیمکدر وگاه وحدت ایچون اولور (پادشاهی) کبی ریادشاه دیمکدر
 واکر فعل ماضینک آخرینه کلور ایسه حال ماضیدن حکایه ایچوندر
 دانستی کبی معناسی بیلدی ایدی دیمکدر وگاه خطاب ایچون کلور
 (مردی) کبی سن آدم سین دیمکدر (ودخی معلوم اوله که عرییده
 و او حرف عطف اولدیغی کبی فارسیده دخی حرف عطفدر و لکن
 حرف عاطفه تلفظ اولنمیوب ماقبلنده اولان ضمه ایله اکتفا اولنور مثلا
 لغت شاهی دیباجه سنک اول مصراعی کبی (بنام خالق وحی و توانا)
 حی لفظی خالق اوزرینه معطوفدر توانا لفظی حی اوزرینه معطوفدر
 معطوف علیه مضموم اوقنوب حرف عطف تلفظ اولنماز واکر معطوف
 علیهک آخری حرف مدا اولور ایسه اول زمان حرف عطف ضمه ایله تلفظ
 اولنور مثالی پارساورد صوفی (وظریف ابرو و چشم) کبی تمت حروف
 المعانی (باب قواعدشتی) معلوم اوله که سین تابه متصل اولدیغی حالده
 ایات خبردر (این آبت) کبی بوصودر دیمکدر وجعی (ند) کلور مثالی
 (عاشقان کشتکان معشوقند) کبی معناسی عاشقار معشوقلری دردندن
 اولمشلردر دیمکدر و دخی شول کلمه که آخرنده هاء علامت وارد رادات
 خبر کلد کده همزه مجتلبه ایله کلور (این بنده است و اینان کسته اند) کبی
 ودخی معلوم اوله که تالفظی تعلیل ایچوندر لام جاره معناسنه مثالی
 (آدم تارایندم) کبی بن کلدن سنی کورمک ایچون دیمکدر (ودخی انتها
 و غایت ایچون کلور (رقم تابه که) ده اولدیغی کبی مکبه دك کتدم دیمک

(اولور)

نام آد دیمکدر اسم کبی
 توانا کو جل و قو تلو
 دیمکدر عرییده قادر
 وقدر کبی

این بنده است بو قولدر
 اینان کشته اند بونلر
 مقتول اولمشلردر
 کله کاف عجمینک
 فتحی و لام مشدده نک
 دخی فتحی و هاء رسمیه
 ایله قیون و سائر حیواناتک
 سور یسنه دیرلر و لام
 مخففه نک فتحیه دخی
 او معنایه در دمید
 اوفوردی داد و پردی

اولور (و شرط ایچون دخی کلور تاتونیایی من نیایم) کبی سن کلمد کجه
 بن سکا کلم دیمکدر و دخی دوام ایچون ککلور مثالی تادرین کله
 کوسفندی هست * ننشینداجل زقصابی (پیتده اولدیغی کبی معناسی
 ماد مکه بوسوریده برقیون واردر انک اجلی برقصایک النده در دیمکدر)
 (ودخی معلوم اوله که رالفظی تعلیل ایچوندر (خدارا) کبی الله تعالی
 ایچوندر دیمکدر) و تخصیص ایچون دخی کلور (سپاس خدارا) کبی
 شکر حقه مخصوصدر دیمکدر (ودخی علامت مفعولدر شو پیتده
 اولدیغی کبی) انکه در آدم دمید اوروح را * داد ازطوفان نجات
 اوانوح را) ودخی معلوم اوله که رالفظی تردید ایچوندر مثالی (اورازید
 آمدست یا عمرو) کبی (ودخی معلوم اوله که عبارت فارسیه ده موجوده
 اولان افعال واسمائک آخرلی ساکن اولوب اعراب اجرا اولنماز
 الحق ایکی محله اجرا اولنور (بنام خدا) کبی نام خدا لفظنه مضافدر
 مضاف مجرور اوقنور وریسی معطوف علیها آخری حرکه بی تحمل
 اولورایسه مرفوع اوقنور (امشب مرزید و عمرو آمدند) کبی واکر
 معطوف علیها آخری حرکه بی تحمل اولماز ایسه و او عاطفه مضموم
 اوقنور (صوفی و خر) کبی (بوند نصکره معلوم اوله که هر بر اسم که
 ذوی العقولدن اوله جعلنمک مراد اولند قده الف و نون ایه جعلنور
 (عالمان و جاهلان و مردمان) کبی واکر ذوی العقولدن اولماز ایسه
 آخرینه برهاء لفظی کتور رسن (سنکها) کبی و بعض فصحا کلامنده
 ذوی العقولدن اولیه رق الف و نون ایه دخی جعلندیکی وارد رتته کیم
 کلمتانه (و درختانرا بخلعت نوروزی) ده اولدیغی کبی و حضرت شیخ
 عطارک پندنام کتابنده (ارتن صابر بکرمان قوت داد) مصراعنده
 اولدیغی کبی بو مثل لوله شارح کلستن سودی افندی شاذ در دیو
 جواب ویرر (ودخی شول کلمه که آخرنده ها اوله و ماقبلی الف اوله الفنی
 حذف جازدر (شاه و ماه و چاه کبی شه و مه و چه) دخی دینور (ودخی
 شول کلمه که آخرنده یا اوله و یا انک ماقبلی الف اوله یا خود و او اوله
 یایی حذف جازدر (خدا و جاو بو و مو) کبی بونلرک اصلی خدای و جای

امشب بو کجه آمدند
 کلد یلر دیمکدر
 جاهلان جاهلر مردمان
 ادملر سنکها ککاف
 عجمیله طاشلر دیمکدر

درختان اغاچلر کرمان
 ککاف عریه ایه قوردرلر
 دیمکدر

جای و جامکان بوی و بو
 قوقور ایجه معناسنه در
 این بو و شو دیمکدر
 اینان و اینها بونلر
 و شونلر دیمکدر اتان
 وانها انلر دیمکدر

بدین بو کاو بونکله بدان
 و بد واکا و انک ایه
 دیمکدر

و بوی ووی در (ودخی) معلوم اوله که حروف هجاءن لغت فارسیه ده
 سکز حرف موجود دکلدر اول سکز حرفی تحفه صاحبی و هی افندی
 مر حوم شویتده جمع ایتشدر (ثا و حا و ذال و صاد ای نور عین * داخی
 ضاد و طا و ظا و حرف غین) (ودخی معلوم اوله که) (این) اسم اشارتدر
 قریبه موضوعدر جمعی اینان و اینها کلورو (آن) لفظی بویلجه در لکن
 انکله بعیده اشارت اولنور جمعی آنان و آنها کلور و بونلر ک اولنه
 باکلد کده همزه لری داله تحویل اولنوب (بدین و بدان) دینور (واو)
 لفظی دخی اولنه باکلد کده بونلر کبیدر

و بوندن اشاعیسی ترجمه اولنمدی زیرا

قواعد فارسیه

متعلق دکلدر

م

(بسم الله الرحمن الرحيم)

جد و سپاس خدای را عزوجل که لغت اهل پارس بالغت عرب در فصاحت و بلاغت و حلاوت توأم داشت * و صلوات زاکیات بر آن سیدانام محمد علیه السلام با حدیث (لسان اهل الجنة العربیة و الفارسیة الدریة) قدر این لغت را فراشت * و نیز بر آل و اصحابش باد که صد هزار اعدای دین را گاه باغ لسان بدوزخ حبط و الزام و گاه بانیزه تابان بنیران سوزان پرداختند (بعد ازین) این بنده فقیر و معترف بجزو ته صیر پای شکسته زاویه خول و کمنامی السید حافظ محمد مراد النقشبندی الاستانبولی ابن الشیخ الحاج عبدالحلیم النقشبندی الاسخوی شیخ خانقاه محمد مراد العریف بداماد زاده رزقه الله الحسنى ۶ و زیاده ۷ میگوید چند مدت باز او به خود مذاکره دواوین فارسیه و مشتری شریف جلالیه بی استحقاق ولایت واقع شده است بنابرین کتاب مفاتیح الدریه را با کرات مذاکره کردیم و بلسان ترکی با طرح زوائد و ضم فوائد ترجمه داشتیم روزی در خاطر من خطوطی در خطور کرده عبارت این کتاب عربیست و فصاحت و چندان فواید نیست با عبارت فارسی قواعد این لغت قطره از بحر و ذره از مهر جمع کنیم تا دو غائده بر خوانندگان حاصل شود یکی قلم قاعده و یکی آشناسدن عبارت و در آخر رساله امثله مختلفه و مطرده

(راه چو)

داشت طو تدی توأم
ترکیده ایگیر تعیر اول نور
انام مخلوقات بر افراشت
رفع یعنی قالدردی
پرداختند ایل بندیلر
و حواله ایل دیلر
حبط عکاک ضایع
اولسی که مبهوت
و ملزم اولمقدن عبارتدر
زاویه عربیدر گوشه
و بوجاق دیمکدر خول
عربیدر بر کیمسه مکنام
اولمق که ادی باتمق تعیر
اول نور ۶ جنة ۷ جمال
آلهی بنا برین بناء علی
هذه دیمکدر
مهر کونش دیمکدر تعام
عربیدر او کرغک ببیند
کوسه لر فرمانید بیورر لر

راهمچو کتاب امثله مشهوره کتب کنیم تا یک اثر و وسیله دعا باشد
 بر مقتضای خاطر شروع واقع شد بحمد الله سبحانه و تعالی * و نیاز این
 فقیر از ناظران آنست که سهو و خطاهای این رساله را ببینند با سترو عفو
 معامله فرمایند زیرا دعوی کمال ندارم من من را می دادم و عقل و فکر
 از جو رو گردور فلک غدار بسیار پریشان شده است و تار ماران خطاط که
 این بیت گفت کویا زده ان ما با و کالت گفته است * بیت * کر همه بر زده
 بینی خط من عیب مکن * که امر کردش ایام بهم بر زده است * والله المستعان
 و علیه الاعتماد والتکلیلان (باب المصدر) آن اسمست که در آخرش نون
 ساکنه باشد و ما قبلش دال یا ناست اگر دال باشد ما قبلش از پنج حرف
 خالی نشود آن حروف را لفظ (یارنو) جمع می کند و اگر تا باشد نیز
 ما قبلش از چهار حرف خالی نشود آن حروف را نیز لفظ مهمل (خسشف)
 جمع کرده باشد و آن دال مفتوح است و ما قبلش که پنج حرفست ساکنست
 (و آن تانیر مفتوح است) و ما قبلش که چهار حرفست ساکنست
 با آن شرط که اگر آن نوز را حذف می کنی و دال و تارا ساکن ماضی می
 شود مثالش (کردن و رفتن) پس گویند و خویشتی مصدر نیند بلکه
 دو اسم جامدند معنی یکی بالسان ترکی شاشقن و معنی یکی کنندی
 (و مصدر را دو قسم پیدا شد) یکی را دالی گویند و یکی را تائی (و در دالی
 پنج نوع هست و در تائی چهار نوع) پس انواع مصدر دالی و تائی نه نوع
 باشد مثل (بودن و خریدن و بستادن و کردن و کشیدن و باختن و گشتن)
 و نوشتن و یافتن و مثل کردن و شدن و زدن و تمیزدن و شادیدن و در اوائل
 مصادر بای زائده داخل شود و غرض از آن با تحسین لفظ ~~مصدر~~ است
 اگر در کلام مشور باشد مثل (عدل بدادن بفقرا واجبست) و اگر در
 کلام موزون تکمیل وزن (مصراع) زانکه دشمن را پروردن خطاست
 * و ترکیب مصدر جائزست مثالش (عهد بستن و د را غوش بکردن
) و این را مصدر مرکب گویند و این بارادر همه حال با کسره بخوان
 (و آن محدده که صاحب مفاتیح دریغ نوشته است در نزد اصحاب
 طبیعت چندان مقبول نیست چنانکه شارح گلستان و حافظ سودی

کز کاف عربیه نك قحیله
 اگری و منحنی دیمکدر
 تار مار پریشان دیمکدر
 بر زده نظام سز و پریشان
 دیمکدر کردش دوش
 دور کی
 بهم بر زده بر برینه
 اور مشدر

چهار و چار درت
 نیز دخی
 کودن کاف عجمینک
 قحی و واک سکونی
 و دالک قحیله احق
 و شاشقن دیمکدر

منشور پریشان دیمکدر
 بوراده غیر موزون
 معناسنه در

ففرایه عدالت ایتک
 لازمدر

زیرا که دشمنی بسلمک
 خطادر ~~مصدر~~
 نزد عند وقت
 معناسنه در

علیه رحمة الباری تحریر کرده است و نیز این فقیر از استاد بزرگوار خود
 جناب سلیمان وحی و جناب صالح عقیف المیزوی اسکنه ما الله فی محبوبه
 جنانه فی جوار حیدیه موافق تحریر سودی شنیدم (و مصدر ادوات
 وضع کردند یکی رایای مصدریه گویند اگر در آخر کلمه لاحق
 شود از آن کلمه معنی مصدر نمایان گردد مثل (نیکی و پیدی) و یکی راشین
 مصدریه لیک در اخر امر حاضر لاحق می شود مثالش (رؤش و دانش)
 بمعنی رفتن و دانستن (و ما قبل شین را مکسور بخوان که مستمع شین
 ضمیر تو هم نکند) (باب الماضی) ماضی مشتقست از مصدر طریق اشتقاق
 انست که نون مصدر را حذف می کنی و ما قبلش را که دال یا تاست اسکان
 زیرا که در مصدر متحرکست ماضی می شود مثالش (کرد و دانست)
 و از مصادر شاذه اشتقاق نیز همچنینست و ما قبل دال و تاسا کنست
 لیک ان ماضیهما که از مصادر شاذه مشتقند متحرکست مثل (آمد و شد)
 و کلمه (کرد) را ماضی معلوم مفرد مذکر غائب می گویند (و اگر اراده
 کنی که جمع مذکر غائب می شود در آخرش دال و نون را زیاده کنی
 (کردند) می شود این را جمع مذکر غائب می گویند (و آن نون و دال
 علامت جمع غائبست) و اگر بخواهی که مفرد مذکر مخاطب باشد
 الحاق یای ساکنه می کنی و برای یادال را مکسور خوانی مفرد
 مذکر مخاطب می شود مثالش (کردی) و اگر می خواهی که جمع
 مذکر مخاطب باشد در آخر مفرد مذکر غائب یا و دال الحاق کن
 جمع مذکر مخاطب باشد مثالش (کردید) پس همان یا علامت مفرد
 مذکر مخاطبست و یا دال علامت جمع مذکر مخاطبست (و اگر می
 خواهی که نفس متکلم و حده می باشد در آخر مفرد میم را زیاده بکن
 (کردم) شود این را نفس متکلم و حده میگویند (و اگر با میم زیاده
 شود نفس متکلم مع الغیر می باشد مثالش (کردیم) پس میم فقط علامت
 متکلم و حده و مع الیاء علامت متکلم مع الغیر می باشد (و آن دال که
 در آخر مفردست در نفس متکلم و حده مفتوح بخوانی و در نفس متکلم
 مع الغیر مکسور پس امثلهء مطردهء فعل ماضی شش صیغه می باشد

بحبوحه عربی در بر محلك
 اور تا سنه دیر لر جان
 جنتك جیعدر جنتلر
 دیمکدر

یکی ابولك ویدی
 كتولك معنا سنه در

فعل ماضی

(وصیغه)

وصیغه مفرد مذکر مشترکست یا مؤنث خواه غائب و خواه خطاب باشد وصیغه جمع نیز مشترکست خواه غائب و خواه خطاب باثنیه خواه غائب و خواه خطاب نیز مذکر باشد خواه مؤنث (واکر میخواهی که ماضی معلوم را مجهول میسازی اولاً اسم مفعول آن ماضی بخری و در آخرش لفظ شد الحاق کردی اگر مفرد مذکر غائب باشد و لفظ (شدند) الحاق کردی اگر ثنیه یا جمع باشد و قس علیه غیرهما ماضی مجهول می باشد مثل (کرده شد و کرده شدند و دانسته شد و دانسته شدند) و اکر خواهی که از حال ماضی حکایه میکنی در اولش لفظ (می) آری و کویی (می کرد) و اکر خواهی که ماضی را منفی سازی در اولش نون نافیه مفتوحه ادخال کردی مثل (نکرد) اینرا جحد مطلق گویند (واکر لفظ (هیچ) بر ماضی منفی زیاده کنی جحد مستغرق شود مثل (هیچ نکرد) والله اعلم (باب المضارع) نیز مشتقت از مصدر اما از مصدر دالی یائی کیفیت اشتقاق آنست که نون مصدر را حذف کنی و آن یا که در مقابل دالست نیز حذف کنی و آن حرف که اکنون مقابل شد دال را مفتوح گردانی مضارع شود مثل (خرید) از خریدند و دالی الفی همچنینست مثل استند) از استادن و اکر دالی واوی باشد نون مصدر را نیز حذف و واو را تبدیل کردی بالف و یا مثل (فرماید) از فرمودن * و اکر دالی رائی و نونی باشد نون مصدر را حذف کنی بعد از آن ^{واو میالف و نون تبدیل آید} ~~نور~~ ^{نور} را مفتوح گردانی مضارع شود مثل (راند و پرورد) از راندن و پروردن * و آن مضارعها که مشتقند از مصادر دالی اگر بدین قاعده هم موافق نیاید شاذ گویند مثل افی بند و بند و چیند) و اکر تائی خائی باشد نون مصدر را نیز حذف کنی و آن تادال را قلب و خاش را مبدل برای مفتوحه مضارع شود مثل (رکیزد) از کرختن و اکر تائی سینی باشد آن سین بعد از حذف و قلب محذوف می شود مثل داند از دانستن یا بها مبدل می شود مثل (خواهد) از خواستن یا بسامثل (پیراید) از پیراستن و اکر تائی شینی باشند آن شین بعد از حذف و قلب برامبدل شود مثل انبارد از انباشتن (واکر تائی فائی باشد آن فایا مبدل مثل (کوید) از کوفتن یا بجای

ماضی مجہول

دانسته شد بلتمش اولدی

میکردیلدی ایدی

محمد مطابق
اولاد رانی مفتوح ایدرس
محمد مستغرق

باب المضارع

کشته یعنی فروغ مصراع عطار
یافتن و جستن نکستید

کوبلین

خود مانند مثل (بافد) از یافتن ، وان مضارعها که از مصادر در تائی
 مشتقند و بدین قاعده مخالفند نیز ^{بدرجه} آنا نرا شاذ گویند (بدانکه فعل
 مضارع در وقت تجرد از باومی بدوزمان دلالت می کند) و اگر در
 اولش (با) داخل شود مخصوص بزمان استقبال باشد مثل (بکنند)
 و اگر (می) خاص بحال مثل (می کند) و گاه باشد که باومی برای
 تحسین در کلام منشور و برای تکمیل وزن در کلام موزون می شوند
 وان بارادر همه حال مکسور بخوان و نیز بدانکه مضارع شش صیغه
 است بسان ماضی اول (کند) فعل مضارع مفرد مذکر غائبست
 و صیغه مفرد مؤنث نیز اینست (اگر خواهی که جمع مذکر غائب
 میشود يك نون در ماقبل دال زیاده کنی مثل (کنند) و صیغه جمع مؤنث
 نیز اینست و صیغه دوتنیه نیز (و اگر خواهی که مفرد مذکر مخاطب
 باشد دال مضارع را حذف کنی و یکی یای ساکنه الحاق مثل (کنی)
 و صیغه مفرد مؤنث مخاطبه نیز اینست (و اگر خواهی که جمع مذکر
 مخاطب باشد بعد از حذف دال مضارع يك یا و دال الحاق کردی
 جمع مخاطب می شود مثل (کنید) و اگر خواهی که نفس متکلم
 وحده می باشد يك میم الحاق کردی بعد از حذف دال و اگر خواهی که
 متکلم مع الغیر ماقبل میم را یا زیاده کنی مثل کم و کنیم (اسم فاعل)
 مشتقست از فعل مضارع معلوم طریق اشتقاق آنست که دال مضارع
 را مفتوح کردانی و برای علامت فتحه های رسمیه می نویسی و در
 ماقبل دال نون زیاده کنی اسم فاعل شود مثل کننده (اسم مفعول)
 مشتقست از فعل ماضی معلوم طریق اشتقاق آنست که آخر ماضی
 را مفتوح کردانی و برای علامت فتحه نیز های رسمیه می آری اسم
 مفعول شود مثل (کرده) و دو جحد را در باب ماضی بیان کردیم (نفی حال)
 از فعل مضارع مشتقست طریقش آنست که در اولش افظ (می) آری که
 آن دلالت کند بزمان حال و نون نافیہ بران ادخال می کنی مثل نمی
 کنند (نفی استقبال) این نیز از فعل مضارع مشتقست طریقش
 آنست که در اولش نون نافیہ ادخال کنی نفی استقبال شود مثل (نکنند)

اسم فاعل

اسم مفعول

نفی حال

نفی استقبال

(و اگر)

واگر تأکیدش اراده کنی لفظ (هر آینه) را بران صیغه مرید کن تأکید
نی استقبال شود مثل هر آینه نکند (امر غائب) صیغه مضارعست
بی فرق مثل کند وجعش کنی و همین بدو صیغه در امر غائب
اکتفا کردند و فرقی از مضارع بقریه می شود (و برخی امر غائب
که در مقابل دال الف باشد مثل (کنّا دود هاد) در موقع دعا مستعملند
(نهی غائب) اگر بر امر غائب میم ناهیه زیاده کنی نهی
غائب شود مثل (مکنند و مکناد) و میم مفتوحه ادات
نهیست همچو لا در لغت عرب وجعش (مکنند) و صیغه مکنند
مشتراکست در میان مفرد مذکر و مؤنث و صیغه (مکنند) نیز
مشتراکست در میان جمع مذکر و جمع مؤنث و تثنیه مذکر و تثنیه مؤنث
(امر حاضر) مشتقست از مضارع طریق اشتقاق آنست که دال
مضارع را حذف کنی و مقابل اسکان مثل (دان) مشتقست از داند
وجعش داند و برای امر حاضر نیز دو صیغه ساختند (نهی
حاضر) اول امر حاضر را میم ناهیه مفتوحه زیاده کنی نهی حاضر
شود مثل بدان و بدانید (اسم زمان) آن مصدرست که در اولش لفظ
(هنگام) باشد مثل هنگام دانستن (اسم مکان) آن مصدرست که در
آخرش لفظ (گاه) باشد مثل دانستن گاه (اسم آلت آن مصدرست که
لفظ آلت) بدو مضاف شود مثل آلت دانستن (بناء مره) آن
مصدرست که در اولش لفظ (یکبار) باشد مثل یکبار دانستن (بناء نوع
آن مصدرست که در اولش لفظ (دیگر گونه) باشد مثل دیگر گونه
دانستن (اسم تصغیر) آن مصدرست که در آخرش کاف تصغیر باشد
مثل (دانستنک) و کاف علامت تصغیرست (اسم منسوب) آن
مصدرست که در آخرش یای نسبت باشد مثل دانستنی (اسم تفضیل
صیغه اسم فاعلست بالفظ (تر) در آخر مثل داننده تر (فعل تعجب)
از صیغه ماضی و مضارع و اسم فاعل و اسم مفعول باشد بالفظ (زهی
و ابوا یا) مثل زهی کرد و ایا کند و آیا کنند و کرده (و برای این اسما
از اسم زمان فعل تعجب يك صیغه باشد زیاده نیست (فصل الادوات

و
حدا احد کناد

امر غائب

نهی غائب

امر حاضر

اسم زمان

اسم مکان

اسم آلت

بناء مره

بناء نوع

اسم تصغیر

اسم منسوب

اسم تفضیل

فعل تعجب

فصل الادوات

دانست
داند

شانی

الکله کاریم در آتیز کار

اوله

کلی خوش بوی در حمام زوزی
به از دست محبوبی بدستمکورد
ادھر در

بدان که ادات دو قسمت یکی بسیطست و یکی مرکب (وازا ادوات بسیطه
یکی الغست گاه برای ندا باشد (مصراع) پادشاهاجرم مارادر گذار *
و گاه برای تحزن باشد (بیت) درداع و حسراتا که عنایتیم زدست رفت *
دستم نمی رسد که بکیرم عنان دوست * و گاه برای توسل مثل سراب
وسرپا (و بدین الف را الف توسل گویند برای آنکه دو کلمه را برای
یک شدن وسیله می گردد و گاه معنی مقابله افاده کند مثل لبالب و دستا
دست و سراسر) و گاه برای فرق باشد میان سؤال و جواب شیخ
سعدی در کتاب گلستان فرماید * دو کفتم که مشکب یاعیری * که
از بوی دلاویر تو مستم * یکفتم من کل ناجیز بودم * ولیکن مدتی
با کل نشستم * و یکی همزه است برای تنبیه می آید (بیت ابی جرم را
کر کنی ظلم و جور * کند لاجرم مرا جور دور * و یکی باست گاه
برای الصاق باشد (مصراع) عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد
* و گاه برای مصاحبت (بیت) ببال بر مر و از ره که تیر پرتابی * هوا
گرفت زمانی ولی بخاک نشست * و گاه برای قسم حافظ شیرازی
(بجای خواجه و حق قدیم و عهد درست * که مؤنس دم صبحم
دعای دولت است) و گاه برای استیلا (مصراع) همچو رخت بسر
خاق جهان می باری * و نیز برای ظرفیت (بیت) ای کریمی که بدوران
بهار عدلت * در همه روی زمین بادی بهتری نوزید * و نیز برای
سببیت (مصراع) بطلب یافت نشان از لب شیرین فرهاد * و دیگر
معانی بارها برای ندرت و تنویر (و یکی تاست برای خطاب باشد در
آخر افعال چنانکه در این بیت واقع شده است * دوش دیدت بار قیب
دوستان * کج کله سیاغر بکفت در پوستان * و خواه در آخر اسم
(بیت) میشود افتاده هر که بیندت * همان که باشد کریمه عاشق بدت
(و این تایی خطاب ساکنست مگر در آخر شادات جمع باشد آن زمان
مفتوحست حافظ شیرازی (عمرتان باد افزون ای ساقیان بزم جم *
کر چه جام مانشد بر می بدوران شما) و اگر در آخر کلمه های رسیده
باشد آن زمان یک همزه مجتلبه می آری (بیت) بی رخت نامده میل کل
نهر بندان کلمه

دوب

کماله

مصراع شانی
ای هوامد
تغیبت و کر
طیب

خوشی

اسم

باشا
مجلس

ویرك ستم * تاشدم بندهاگان ازاده سروچشم * وگاه با اقتضای مقام
 های رسمیه راحذف کنندان زمان همزه رانیز نیاری (مصرع)
 * زیرو یاقوت ولعل اندر خرینت * وما قبل تاء خطاب مفتوح باشد
 مثل مبارك بادت مکر ضرورت باشندان زمان ساکنه است (مصرع)
 * چون گذشته آنت مائده این (ویکی زاست برای ابتدا باشد
 (بیت) * اگر روزی بدانش در فرودی * زنادران نك روزی بودی
 (واین زارامکسور خوانند اگر مابعدش حرف صحیح باشد) (واکر
 حرف علت باشد یا واوست ایاء بالالف) (اگر واو باشد مضموم خوانند
 مثل زو واکر یا باشد مکسور مثل زین واکر الف باشد مفتوح است مثل
 زان) (ویکی شینست آن ضمیر غائبست و حکم او همچو حکم تایی
 خطابست) (ویکی کافست برای تصغیر است مثل دخترک و پسرک
 (ویکی میست برای نهیست اگر د راول امر غائب و نهی خطاب
 باشد مثل (مکنند و بدان) و برای علامت دو نفس متکلمست اگر در
 آخر افعال باشد مثل کردم و کنیم و یکی نوشت آن برای نفیست مثل
 نداند (ویکی واوست آن برای عطف باشد ولیکن حرف عطف را
 تلفظ نمی کنند و باخمه معطوف علیه اکتفا کنند) (مصرع) کرم
 بین و لطف خداوند کار * (واکر ماقبل حرف عطف حرف علت
 باشد آن زمان حرف عطف را خوانی مثل یاوست و صوفی و خروا برو
 و چشم و یکی (هاست) آن برای لیاقت باشد مثل شاهانه و برای
 مقدار مثل يك ساله و يك روزه (ویکی یاست) برای نسبتست مثل
 شیرازی و برای معنی مصدرست مثل سروری (و برای وحدتست مثل
 پادشاهی) (وگاه برای خطاب می باشد مثل تویی * و قسم تائی که ادوات
 مرکبه است آن مثل (از) بمعنی زاست واکر ووزر) اینها برای شرطند
 و (بر) برای استعلاست و (زید اندر) برای ظرفیتند و (یا) برای
 تردیدست مثل فلا نرازد آمدست یا عمرو (وش) برای تشبیهست مثل
 ماه وش و (را) گاه برای تخصیص باشد مثل منت خدای راعز وجل
 (وگاه برای تعلیل مثل طاعت خدا را گاه علامت مفعول (مصرع)

علت
 بیعت تائی
 بنادر اظه جفانه روزی رسانند
 که صده دافا درانه خیرانه بخانند

در ظرف

فانش

آنکه ایمان دادمشتی خاك را* و (بی) برای نفیست مثل بی حد و (نا)
 این نیز برای نفیست مثل ناکردن و نادانستن و (تا) برای انتهای
 غایتست مثل رفتم تا بگه* و (که) برای تعلیلست (حافظ شیرازی فرماید در
 اول دیوان خود) (الایایها الساقی ادرکاه ساونا ولها*) که عشق آسان
 نمود اول ولی افتاد مشکها) و برای بیانست (مصراع) بوی نافه
 کاخر صباژان طره بکشاید* و گاه میان موصوف و صفت باشد مثل
 (منت خدا را عز وجل که طاعتش موجب قربتست** فصل الاسماء
 الجوامد والقواعد* لفظ این) اسم اشارتست و بقریب موضوعست
 و لفظ (آن) نیز همچنینست ولیکن بعید موضوعست (و اگر در اول
 این موصوف باد اخل شود همراه بدال منقلب باشد مثل بدین و بدان) و بی
 انقلاب خواندن نیز جائزست و لفظ (او) ضمیر غائب منفصلست
 (و اگر در اولش بایاید انقلاب نیز جائزست (مصراع) بدو گفتم که
 مشکى یا عبیری و (وی) نیز ضمیر غائب منفصلست و لفظ (آنکه) اسم
 موصولست بمعنی الذی (و لفظ که) برای استفهامست مثل که آمدو
 (چه) نیز مثل که (مصراع) زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد
 درد لها و (کی و کجا) نیز برای استفهامست (مصراع) کی ده دست
 این غرض یارب که همدستان شوند (مصراع دیگر) کجاءاتند حال
 ما سبکباران ساحلها* و گاه مقدر باشد (مصراع) جواب تلخ می
 زید لب لعل شکر خارا (قاعده لفظ است) ادات خبرست و جمعش
 (ند مثل این ایست و اینان مردمند) (و اگر در آخر کلمه های رسمیه باشد
 همراه مجتلبه می آری و کوی بنده است و عاشقان کشته اند) و گاه
 باشد که باقتضاء مقام های رسمیه را حذف کردی آن زمان نیز همراه
 رانیاری (مثل بندست و کشتست) (قاعده) الف و نون ادات جمعست
 و مخصوص باصحاب عقول مثل مردمان و کاملان و لفظ (ها)
 نیز ادات جمعست بغیر اصحاب عقول مخصوصست مثل مشکها
 (و گاه باشد که نوع حیوانات را و صاحب نشو و نما بالف و نون
 نیز جمع میکنند چنانکه شیخ عطار فرماید قدس سره* از تن صابر

مصراع اول
 حکمی شد آن همه بی پایه

رلفان طوبی

بیر
 نوا
 یمن
 مسدود

قور
 قور
 قور

قور
 قور
 قور

علائق

(بکرمان)

بکرمان قوت داد (و شیخ سعدی شیرازی گفته است * و درختان را
 بخلعت نوروزی قبای سبز و ق در بر گرفته) قاعده آن کلمه در آخرش
 های رسمیه هست در نزد مجامع های رسمیه بکاف منقلب شود مثل
 بندکان و خواجکان و در وقت یا آمدن نیز همچنینست مثل خواجکی
 و بندی (قاعده) آن کلمه که در آخرش یا باشد و ما قبلش واوست
 یا الف مثل بوی و کوی و جای تو مخیری در میان اثبات و حذف آن یا
 (و آن کلمه که آخرش ه باشد و ما قبلش الف آن الف را خواهی حذف
 کن و خواهی اثبات مثل ماه و مه (قاعده) وصف ترکیبی آنست که
 در نزد امر حاضر یک اسم جامد می آری مثل دلکش و دلریا و دلبر (و این
 وصف ترکیبی از صفت مشبهه معدودست (صفت مشبهه) آن
 اسم که مشتقست از امر حاضر بریاده الف در آخرش مثل
 دانا و کویا بریاده الف و نون مثل خندان و کویان
 و پرستان و گاه باشد که بر اول امر حاضر لفظ
 (نا) می آید و صفت مشبهه می
 باشد مثل نادان
 امدیم

علا من خمی و حار
 لکن اهل احوال

همیشه
 در این

مقبول
 امر حاضر

❖ الامثله المختلفه بلسان الفارسيه ❖

کُرد	کُرد
فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر	فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی	غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایلر بر غائب ار یا خود بر غائبه	ایلدی بر غائب ارو یا
عورت شمدیکی حالد	بر غائبه عورت
یا کلجک زمانده	کچمش زمانده
کُنده	کردن
اسم فاعل مفرد مذکر و مفرد مؤنث	مصدر معناسی
معناسی ایلچی برار یا خود بر عورت	ایتمک
نکرد	کرده
مجدد مطلق بناء معلوم مفرد مذکر	اسم مفعول مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی	و مفرد مؤنث معناسی
ایلدی بر غائب ار یا خود بر غائبه	اولنمش برار یا خود
عورت کچمش زمانده	بر عورت

هیچ نگرَد

بحد مستغرق بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایتمدی بر غائب اریا خود بر غائبه
عورت کچمش زمانک

جیے سنده

نَکَنَد

نقی استقبال بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایتمز بر غائب اریا بر غائبه عورت
کلجک زمانده

کَنَد

امر غائب بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایتمسون بر غائب اریا بر غائبه عورت
کلجک زمانده

کَن

امر حاضر بناء معلوم مفرد مذکر
مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه معناسی
ایله سن بر حاضر اریا بر حاضر
عورت کلجک زمانده

کَرَدَن کاه

اسم مکان معناسی ایلک مکانی

یکبار کَرَدَن

بناء امر معناسی بر کره ایلک

نمی کَنَد

نقی حال بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایتمز بر غائب
اریا بر غائبه عورت
شمیدیکی حالده

هَر آیینَه نَکَنَد

تأکید نقی استقبال بناء معلوم مفرد
مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایتمز بر غائب اریا بر
غائبه عورت کلجک زمانده

مَکَنَد

نهی غائب بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایتمسون بر غائب اریا بر غائبه عورت
کلجک زمانده

مَکَن

نهی حاضر بناء معلوم مفرد مذکر
مخاطب و مفرد مؤنث مخاطبه
معناسی ایتمه سن بر حاضر اریا
بر حاضر عورت کلجک زمانده

آلَت کَرَدَن

اسم الت معناسی ایلک التی

دیگر کَوَنَه کَرَدَن

بناء نوع معناسی غیر درلوا ایلک

گَرْدَنی	گَرْدَنَك
اسم منسوب معناسی ایتکه	اسم تصغیر معناسی
منسوب	ایتکه جَك
زَهی گَرْد	گَنده تَر
فعل تعجب مفرد مذکر و مفرد	اسم تفضیل معناسی زیاده
مؤنث معناسی عجب ایتدی	ایلیجی برار یا عورت
بر غائب اریا عورت	

(ألا مثله المضردة من الماضي المعلوم)

گَرْدَنَد	گَرْد
فعل ماضی بناء معلوم مفرد	فعل ماضی بناء معلوم مفرد
مذکر غائب و مفرد مؤنث	مذکر غائب و مفرد مؤنث
غائبه معناسی ایتدی	غائبه معناسی ایتدی
عورتلر یا جمیع غائب ارلر یا جمیع غائبه عورتلر	عورتلر یا جمیع غائب ارلر یا جمیع غائبه عورتلر
کچمش زمانده	کچمش زمانده

گَرْدِید	گَرْدِی
فعل ماضی بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب	فعل ماضی بناء معلوم مفرد
وتثنیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب	مذکر مخاطب و مفرد
و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایتدی	مؤنث مخاطبه معناسی
حاضر ارلر یا ایکی حاضره عورتلر یا جمیع	ایتدک سن بر حاضرار
حاضر ارلر یا جمیع حاضره عورتلر	یا بر حاضره عورت کچمش
کچمش زمانده	زمانده

گَرْدِیَ	گَرْدِم
فعل ماضی بناء معلوم نفس	فعل ماضی بناء معلوم نفس
متکلم مع الغیر معناسی ایتدک بز	متکلم وحده معناسی ایتدم بن
کچمش زمانده	کچمش زمانده

(ألا مثله المطردة من الماضي المجهول)

(کرده شد)

گَرْدَه شُد

فعل ماضی بناء مجهول مفرد
مذکر غائب و مفرد مؤنث
غائبه معناسی اولمش اولدی
بر غائب ار و یا بر غائبه
عورت کچمش
زمانه

گَرْدَه شَدَنَد

فعل ماضی بناء مجهول تنثیه مذکر غائب
و تنثیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب
و جمع مؤنث غائبه معناسی اولمش
اولدیلر ایکی غائب ارلر و یا ایکی غائبه
عورتلر و جمع غائب ارلر و جمع غائبه
عورتلر کچمش زمانه

گَرْدَه شُدِی

فعل ماضی بناء مجهول مفرد
مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی اولمش
اولدک بر حاضر ار و یا بر
حاضره عورت کچمش
زمانه

گَرْدَه شَدِید

فعل ماضی بناء مجهول تنثیه مذکر مخاطب
و تنثیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب
و جمع مؤنث مخاطبه معناسی اولمش
اولدیکز سزلر ایکی حاضر ارلر یا ایکی
حاضره عورتلر یا جمع حاضر ارلر یا جمع
حاضره عورتلر کچمش زمانه

گَرْدَه شَدَم

فعل ماضی بناء مجهول نفس متکلم
و حده معناسی اولمش اولدم
بن کچمش زمانه

گَرْدَه شَدِیم

فعل ماضی بناء مجهول نفس متکلم
مع الغیر معناسی اولمش اولدق
بز کچمش زمانه

(الامثلة المطردة من المضارع المعلوم)

يُكْنَد

فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذکر
غائب و مفرد مؤنث غائبه معناسی
ایلر بر غائب ار و یا بر غائبه
عورت شمديکی
حالده یا کلجک
زمانه

يُكْنَد

فعل مضارع بناء معلوم تنثیه مذکر
غائب و تنثیه مؤنث غائبه و جمع
مذکر غائب و جمع مؤنث غائبه معناسی
ایلر ایکی غائب ارلر یا ایکی غائبه عورتلر
و یا جمع غائب ارلر یا جمع غائبه عورتلر
شمديکی حالده یا کلجک زمانه

کُنْ

کنید

فعل مضارع بناء معلوم مفرد فعل مضارع بناء معلوم تنبيه مذکر مخاطب
 مذکر مخاطب ومفرد مؤنث وتنبيه مؤنث مخاطبه وجع مذکر مخاطب
 مخاطبه معناسی ایدرسین سن وجع مؤنث مخاطبه معناسی ایدرسکز
 بر حاضرارویا بر حاضره ایکی حاضرارل یا ایکی حاضره عورتلر
 عورت شمدیکی حالدہ یا جیع حاضرارل یا جیع حاضره عورتلر
 یا کلجک زمانده شمدیکی حالدہ یا کلجک زمانده

کُنْ

کنیم

فعل مضارع بناء معلوم نفس متکلم فعل مضارع بناء معلوم نفس متکلم
 وحده معناسی ایدرم بن شمدیکی مع الغیر معناسی ایدرز بن شمدیکی
 حالدہ یا کلجک زمانده حالدہ یا کلجک زمانده

(الامثلة المطردة من المضارع المجهول)

گَرْدَه شَوَد

گَرْدَه شَوَند

فعل مضارع بناء مجهول مفرد فعل مضارع بناء مجهول تنبيه مذکر
 مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه غائب وتنبيه مؤنث غائبه وجع مذکر
 معناسی اولنش اولور بر غائب ار غائب وجع مؤنث غائبه معناسی
 ویار غائبه عورت شمدیکی اولنش اولورل ایکی غائب ارل
 حالدہ یا کلجک ویای ایکی غائبه عورتلر یا جیع غائب
 زمانده ارل یا جیع غائبه عورتلر شمدیکی
 حالدہ یا کلجک زمانده

گَرْدَه شَوِی

گَرْدَه شَوِید

فعل مضارع بناء مجهول مفرد فعل مضارع بناء مجهول تنبيه مذکر
 مذکر مخاطب ومفرد مؤنث مخاطب وتنبيه مؤنث مخاطبه وجع مذکر
 مخاطبه معناسی اولنش مخاطب وجع مؤنث مخاطبه معناسی اولنش
 اولور سین سن بر حاضرار اولور سکز ایکی حاضرارل یا خود ایکی
 یا خود بر حاضره عورت حاضره عورتلر یا خود جیع حاضرارل
 شمدیکی حالدہ یا کلجک یا جیع حاضره عورتلر شمدیکی حالدہ
 زمانده یا کلجک زمانده

(کرده شوم)

گَرْدَه شَوَم

گَرْدَه شَوِيَم

فعل مضارع بناء مجهول نفس متکلم فعل مضارع بناء مجهول نفس متکلم
 وحده معنای اولنش اولورم مع الغیر معنای اولنش اولورز
 شمدیکی حالده یا کلجک زمانده شمدیکی حالده یا کلجک زمانده

(اسم الفاعل)

کُنْدَه

کُنْدَگان

اسم فاعل مفرد مذکر و مفرد اسم فاعل تثنیه مذکر و تثنیه مؤنث
 مؤنث معنای ایدیچی و جمع مذکر و جمع مؤنث معنای
 براریا خود ایلچی ایکی ارلریا خود ایکی عورتلر
 بر عورت یا خود جمیع ارلر و یا جمیع
 عورتلر

(اسم المفعول)

گَرْدَه

گَرْدَگان

اسم مفعول مفرد مذکر و مفرد اسم مفعول تثنیه مذکر و تثنیه مؤنث
 مؤنث معنای اولنش و جمع مذکر و جمع مؤنث معنای اولنش
 براریا خود اولنش ایکی ارلریا خود ایکی عورتلریا خود جمیع
 بر عورت ارلریا خود جمیع عورتلر

(الجحد المطلق من المعلوم)

نَکَرْدَ

نَکَرْدَند

جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذکر جحد مطلق بناء معلوم تثنیه مذکر
 غائب و مفرد مؤنث غائبه غائب و تثنیه مؤنث غائبه و جمع
 معنای ایلدی بر غائب مذکر غائب و جمع مؤنث غائبه
 ار یا خود بر غائبه معنای ایلدی لریا ایکی غائب ارلر
 عورت کچمش یا خود ایکی غائبه عورتلریا خود
 زمانده جمیع غائب ارلر و یا جمیع غائبه
 عورتلر کچمش زمانده

نکر ذی

جحد مطلق بناء معلوم مفرد

مذکر مخاطب و مفرد مؤنث

مخاطبه معناسی ایلدک بر

حاضر ار یا خود بر حاضره

عورت کچمش

زمانه

نکر دم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم

و حده معناسی ایلدم بن کچمش

زمانه

نکر دید

جحد مطلق بناء معلوم تنیه مذکر مخاطب

و تنیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب

و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلدیکر ایکی

حاضر ار لر یا خود ایکی حاضره عورت لر

یا خود جمیع حاضر ار لر یا خود جمیع

حاضره عورت لر کچمش زمانه

نکر دیم

جحد مطلق بناء معلوم نفس متکلم

مع الغیر معناسی ایلدک بز کچمش

زمانه

(الحمد المطلق من المجهول)

کرده نشد

جحد مطلق بناء مجهول مفرد

مذکر غائب و مفرد مؤنث

غائبه معناسی اولنش اولدی

بر غائب ار یا خود بر غائبه

عورت کچمش

زمانه

کرده نشدی

جحد مطلق بناء مجهول مفرد

مذکر مخاطب و مفرد مؤنث

مخاطبه معناسی اولنش

اولدک بر حاضر ار یا خود

بر حاضره عورت کچمش

زمانه

کرده نشدند

جحد مطلق بناء مجهول تنیه مذکر غائب

مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب

غائبه معناسی اولنش اولدی و جمع مؤنث غائبه معناسی اولنش اولدی لر

ایکی غائب ار لر یا ایکی غائبه عورت لر یا خود

جمیع غائب ار لر و یا جمیع غائبه عورت لر

کچمش زمانه

کرده نشدید

جحد مطلق بناء مجهول مفرد

مذکر مخاطب و مفرد مؤنث

مخاطبه معناسی اولنش و جمع مؤنث مخاطبه معناسی اولنش اولدیکر

ایکی حاضر ار لر یا خود ایکی حاضره

عورت لر یا خود جمیع حاضر ار لر یا خود

جمیع حاضره عورت لر کچمش زمانه

(کرده نشدم)

گَرْدَه نَشْدَم	گَرْدَه نَشْدِم
جحد مطلق بناء مجهول نفس متکلم	جحد مطلق بناء مجهول نفس متکلم
وحده معناسی اولمش اولدم	مع الغیر معناسی اولمش اولدق
کچمش زمانده	کچمش زمانده

(الحمد المستغرق من المعلوم)

هیج نکر دَید	هیج نکر دَی
جحد مستغرق بناء معلوم مفرد	جحد مستغرق بناء معلوم مفرد
مذکر غائب یا مفرد مؤنث	مذکر غائب یا مفرد مؤنث
غائب یا تنبیه مؤنث غائبه یا جمع مذکر غائب	غائب یا تنبیه مؤنث غائبه یا جمع مذکر غائب
یا جمع مؤنث غائبه معناسی هیج ایلمدی	یا جمع مؤنث غائبه معناسی هیج ایلمدی
ایکی غائب ارلر یا ایکی غائبه عورتلر یا جمع	ایکی غائب ارلر یا ایکی غائبه عورتلر یا جمع
غائب ارلر یا جمع غائبه عورتلر	غائب ارلر یا جمع غائبه عورتلر
کچمش زمانک جیبعسنده	کچمش زمانک جیبعسنده

هیج نکر دَید	هیج نکر دَی
جحد مستغرق بناء معلوم مفرد	جحد مستغرق بناء معلوم مفرد
مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث	مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث
مخاطب یا تنبیه مؤنث مخاطبه یا جمع	مخاطب یا تنبیه مؤنث مخاطبه یا جمع
مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه	مذکر مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه
معناسی هیج ایلمدی بکرسرلر ایکی حاضر	معناسی هیج ایلمدی بکرسرلر ایکی حاضر
ارلر یا خود ایکی حاضره عورتلر یا خود	ارلر یا خود ایکی حاضره عورتلر یا خود
جیبع حاضر ارلر یا جیبع حاضره عورتلر	جیبع حاضر ارلر یا جیبع حاضره عورتلر
کچمش زمانک جیبعسنده	کچمش زمانک جیبعسنده

هیج نکر دَیم	هیج نکر دَیم
جحد مستغرق بناء معلوم نفس متکلم	جحد مستغرق بناء معلوم نفس متکلم
وحده معناسی هیج ایلمدم کچمش	وحده معناسی هیج ایلمدم کچمش
زمانک جیبعسنده	زمانک جیبعسنده

(الحمد المستغرق من المجهول)

هیچ کرده نشدند

هیچ کرده نشدند

جحد مستغرق بناء مجهول مفرد جحد مستغرق بناء مجهول تنیه مذکر غائب
مذکر غائب یا مفرد مؤنث غائبه یا تنیه مؤنث غائبه یا جمع مذکر غائب یا جمع
معناسی هیچ اولمش اولدی مؤنث غائبه معناسی هیچ اولمش اولمذیلر
بر غائب اریا بر غائبه عورت ایکی غائب ارل یا خورد ایکی غائبه عورتلر

کچمش زمانک

یا خود جیع غائب ارل یا جیع غائبه

جیعیسند

عورتلر کچمش زمانک جیعیسند

هیچ کرده نشدی

هیچ کرده نشدید

جحد مستغرق بناء مجهول مفرد جحد مستغرق بناء مجهول تنیه مذکر
مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطب یا تنیه مؤنث مخاطبه یا جمع مذکر
مخاطبه معناسی هیچ اولمش مخاطب یا جمع مؤنث مخاطبه معناسی
اولمذک بر حاضر اریا بر هیچ اولمش اولمذیکز ایکی حاضر ارل

حاضره عورت کچمش

یا عورتلر یا خود جیع حاضر ارل

زمانک جیعیسند

یا خود عورتلر کچمش زمانک

جیعیسند

هیچ کرده نشدم

هیچ کرده نشدیم

جحد مستغرق بناء مجهول نفس جحد مستغرق بناء مجهول نفس متکلم
متکلم وحده معناسی هیچ اولمش مع غیر معناسی هیچ اولمش اولمذق
اولدم کچمش زمانک جیعیسند کچمش زمانک جیعیسند

(نفی الحال من المعلوم)

نمی کنند

نمی کنند

نفی حال بناء معلوم مفرد مذکر غائب یا مفرد مؤنث غائبه
معناسی ایلر بر غائب اریا بر غائبه عورت شمذیکز
نفی حال بناء معلوم تنیه مذکر غائب یا تنیه مؤنث غائبه یا جمع مذکر غائب یا جمع مؤنث غائبه معناسی ایلر ایکی
غائب ارل یا عورتلر یا خود جیع غائب ارل یا عورتلر شمذیکز

حالده

ارل یا عورتلر شمذیکز حالده

(نمی)

نمی کنی

نفی حال بناء معلوم مفرد
مذکر مخاطب و مفرد
مؤنث مخاطبه معناسی
المرسک بر حاضرار یا خود
بر حاضره عورت شمدیکی

حاله

نمی کنیم

نفی حال بناء معلوم نفس
متکلم و حده معناسی ایلیم
شمدیکی حاله

نمی کنید

نفی حال بناء معلوم تشبیه مذکر مخاطب
و تشبیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب
و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلر نسکر
ایکی حاضرارلر یا عورتلر یا جمع حاضر
ارلر یا عورتلر شمدیکی

حاله

نمی کنیم

نفی حال بناء معلوم نفس متکلم
مع الفیر معناسی ایلیر
شمدیکی حاله

نفی الحال من المجهول *

کرده نمی شود

نفی حال بناء مجهول مفرد
مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه
معناسی اولمش اولماز
بر غائبار یا بر غائبه عورت
شمدیکی حاله

کرده نمی شوند

نفی حال بناء مجهول تشبیه مذکر غائب
و تشبیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب
و جمع مؤنث غائبه معناسی اولمش اولمازلر
ایکی غائبارلر یا عورتلر یا خود جمع غائب
ارلر یا عورتلر شمدیکی حاله

کرده نمی شوی

نفی حال بناء معلوم مفرد
مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطبه معناسی اولمش
اولماز سن بر حاضرار
یا بر حاضره عورت
شمدیکی حاله

کرده نمی شوند

نفی حال بناء معلوم تشبیه مذکر مخاطب و تشبیه
مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب و جمع
مؤنث مخاطبه معناسی اولمش اولماز سکر
ایکی حاضرارلر یا عورتلر یا خود جمع
حاضرارلر یا عورتلر شمدیکی
حاله

کرده نمی شوم

کرده نمی شویم

نفی حال بناء مجهول نفس متکلم

نفی حال بناء مجهول نفس متکلم مع

وحده معنای اولنمش اولیم

الغیر معنای اولنمش اولیم

شمدیکی حالده

شمدیکی حالده

* نفی الاستقبال من المعلوم *

نکند

نکند

نفی استقبال بناء معلوم مفرد

نفی استقبال بناء معلوم تشیه مذکر غائب

مذکر غائب ومفرد مؤنث

وتشیه مؤنث غایبه وجمع مذکر غائب

غایبه معنای ایلمز بر غائب

وجمع مؤنث غایبه معنای ایلمز برایکی

ار یا بر غایبه عورت

غائب ارلر یا عورتلر یا جمع غائب ارلر

کلجک زمانده

یا عورتلر کلجک زمانده

نکنی

نکنید

نفی استقبال بناء معلوم مفرد

نفی استقبال بناء معلوم تشیه مذکر مخاطب

مذکر مخاطب ومفرد مؤنث

وتشیه مؤنث مخاطبه وجمع مذکر مخاطب

مخاطبه معنای ایلمز سک

وجمع مؤنث مخاطبه معنای ایلمز زایکی

بر حاضر ار یا بر حاضر عورت

غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمع

کلجک زمانده

غائب ارلر یا خود عورتلر کلجک زمانده

نکنم

نکنیم

نفی استقبال بناء معلوم نفس متکلم

نفی استقبال بناء معلوم نفس متکلم

وحده معنای ایلمز کلجک زمانده

مع الغیر معنای ایلمز کلجک زمانده

* نفی الاستقبال من المجهول *

کرده اشود

کرده نشود

نفی استقبال بناء مجهول مفرد

نفی استقبال بناء مجهول تشیه مذکر غائب

مذکر غائب ومفرد مؤنث غایبه

وتشیه مؤنث غایبه وجمع مذکر غائب

معنای اولنمش اولماز بر غائب

وجمع مؤنث غایبه معنای اولنمش

ار یا بر غایبه عورت

اولماز برایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود

کلجک زمانده

جمع غائب ارلر یا عورتلر کلجک زمانده

کرده نشوید	کرده نشوی
نقی استقبال بناء مجهول تثنیه مذکر	نقی استقبال بناء مجهول مفرد
مخاطب و تثنیه مؤنث مخاطبه و جمع	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه	معنای اولنمش اولماز سکر ایکی حاضر
ارل یا خود ایکی حاضر عورتلریا جمیع	بر حاضر اریا بر حاضر عورت کلچک زمانده
حاضر اریا جمیع حاضر عورتلر کلچک زمانده	
کرده نشویم	کرده نشوم
نقی استقبال بناء مجهول نفس متکلم	نقی استقبال بناء مجهول نفس متکلم
مع الفیر معنای اولنمش اولمیر	و حده معنای اولنمش اولم بن
کلچک زمانده	کلچک زمانده

* تأکید نقی الاستقبال من المعلوم *

هر آینه نکند	هر آینه نکند
تأکید نقی استقبال بناء معلوم تثنیه	تأکید نقی استقبال بناء معلوم مفرد
مذکر غائب و مفرد مؤنث غائبه	مذکر غائب و تثنیه مؤنث غائبه
معنای البته ایلمز بر غائب اریا بر غائبه	معنای البته ایلمز بر غائب اریا بر غائبه
عورت کلچک زمانده	عورت کلچک زمانده
غائب اریا عورتلریا خود جمیع غائب اریا	غائب اریا عورتلریا خود جمیع غائب اریا
یا عورتلر کلچک زمانده	یا عورتلر کلچک زمانده
هر آینه نکند	هر آینه نکنی
تأکید نقی استقبال بناء معلوم	تأکید نقی استقبال بناء معلوم مفرد
تثنیه مذکر مخاطب و تثنیه مؤنث	مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث مخاطبه
مخاطبه و جمع مذکر مخاطب و جمع	معنای البته ایلمز سن بر حاضر اریا
مؤنث مخاطبه معنای البته ایلمز سکر	یا بر حاضر عورت کلچک
سزرا ایکی حاضر اریا عورتلریا خود	زمانده
جمیع حاضر اریا عورتلر کلچک	
زمانده	

هَرَّ آيِنَّه نَكْنِم

تأکید نفی استقبال بناء معلوم نفس
متکلم وحده معناسی البته ایلیم
کلجک زمانده

هَرَّ آيِنَّه نَكْنِم

تأکید نفی الاستقبال من المجهول

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشوند

تأکید نفی استقبال بناء مجهول تنبیه
مفرد مذکر غائب ومفرد مؤنث
غائبه معناسی البته اولمش
اولماز بر غائب اریا پر غائبه
ارلر یا عورتلر یا خود جمع غائب ارلر
یا عورتلر کلجک زمانده

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشود

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشوید

تأکید نفی استقبال بناء مجهول تنبیه
مفرد مذکر مخاطب ومفرد
مؤنث مخاطبه معناسی
البته اولمش اولماز سک
بر حاضر ارلر یا عورت
کلجک زمانده

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشوی

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشویم

تأکید نفی استقبال بناء مجهول
نفس متکلم مع الغیر معناسی
البته اولمش اولمیز
کلجک زمانده

هَرَّ آيِنَّه کَرده نشوم

تأکید نفی استقبال بناء
مجهول نفس متکلم وحده
معناسی البته اولمش اولم
کلجک زمانده

** امر الغائب من المعلوم **

(کند)

کُنْد	کُنْد
امر غائب بناء معلوم مفرد مذکر	امر غائب بناء معلوم مفرد مذکر
و تشیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب	و تشیه مؤنث غائبه معناسی
ایلسون بر غائب اریا بر غائبه عورت	و جمع مؤنث غائبه معناسی ایلسون تیر
کلجک زمانده	ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمیع
	غائب ارلر یا عورتلر کلجک زمانده

* امر الغائب من المجهول *

کرده شود	کرده شوید
امر غائب بناء مجهول مفرد	امر غائب بناء مجهول تشیه مذکر غائب
مذکر غائب و مفرد مؤنث	و تشیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب و جمع
غائبه معناسی ایلسون بر غائب	مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولسونلر ایکی
ار یا بر غائبه عورت	غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمیع غائب ارلر
کلجک زمانده	یا عورتلر کلجک زمانده

* نهی الغائب من المعلوم *

مکنند	مکنید
نهی غائب بناء معلوم مفرد	نهی غائب بناء معلوم تشیه مذکر غائب
مذکر غائب و مفرد مؤنث	و تشیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب
غائبه معناسی ایلسون	و جمع مؤنث غائبه معناسی ایلسونلر
بر غائب اریا بر غائبه عورت	ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمیع
کلجک زمانده	غائب ارلر یا عورتلر کلجک زمانده

(نهی الغائب من المجهول)

کرده شود	کرده شوید
نهی غائب بناء مجهول مفرد	نهی غائب بناء مجهول تشیه مذکر غائب
مذکر غائب و مفرد مؤنث	و تشیه مؤنث غائبه و جمع مذکر غائب و جمع
غائبه معناسی اولنمش اولسون	مؤنث غائبه معناسی اولنمش اولسونلر
بر غائب اریا خود بر غائبه	ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمیع
عورت کلجک زمانده	غائب ارلر یا عورتلر کلجک زمانده

**** امر الحاضر من المعلوم ****

کنید	کن
امر حاضر بناء معلوم تشیه مذکر مخاطب	امر حاضر بناء معلوم مفرد
وتشیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلیکر	مخاطبه معناسی ایله سن بر
سزلر ایکی حاضر ارلر یا عورتلر	حاضر ارلر یا بر حاضره
یا خود جمع حاضر ارلر یا عورتلر	عورت کلجک
کلجک زمانده	زمانده

**** امر الحاضر من المجهول ****

کرده شوید	کرده شود
امر حاضر بناء مجهول تشیه مذکر	امر حاضر بناء مجهول مفرد
مخاطب و تشیه مؤنث مخاطبه و جمع	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مذکر مخاطب و جمع مؤنث مخاطبه	مخاطبه معناسی اولمش اول
معناسی اولمش اولکر سزلر	بر حاضر ارلر یا بر حاضره
ایکی حاضر ارلر یا عورتلر	عورت کلجک
یا خود جمع حاضر ارلر	زمانده
یا عورتلر کلجک زمانده	

**** نهی الحاضر من المعلوم ****

مکنید	مکن
نهی حاضر بناء معلوم تشیه مذکر مخاطب	نهی حاضر بناء معلوم مفرد
وتشیه مؤنث مخاطبه و جمع مذکر مخاطب	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
و جمع مؤنث مخاطبه معناسی ایلیکر سزلر	مخاطبه معناسی ایله سن
ایکی حاضر ارلر یا عورتلر و یا خود	بر حاضر ارلر یا بر حاضره
جمع حاضر ارلر یا عورتلر کلجک	عورت کلجک
زمانده	زمانده

(نهی)

** نہی الحاضر من المجهول **

کرده میشود	کرده میشود
نہی حاضر بناء مجهول تثنیه مذکر	نہی حاضر بناء مجهول مفرد
مخاطب و تثنیه مؤنث مخاطبہ و جمع مذکر	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
مخاطب و جمع مؤنث مخاطبہ معناسی	مخاطبہ معناسی اولنث
اولنث اولیکر سز لر ایکی حاضر ارلر	اولہ سن بر حاضر ار یار
یا عورتلر یا خود جمیع حاضر ارلر	حاضرہ عورت
یا عورتلر کلجک زماندہ	کلجک زماندہ

* فعل التعجب من المعلوم *

زہی کر دند	زہی کرد
فعل تعجب بناء معلوم تثنیه مذکر غائب	فعل تعجب بناء معلوم مفرد
وتثنیه مؤنث غائبہ و جمع مذکر غائب	مذکر غائب و مفرد مؤنث
و جمع مؤنث غائبہ معناسی عجب ایلدی لر	غائبہ معناسی عجب ایلدی
ایکی غائب ارلر یا عورتلر یا خود جمیع غائب	بر غائب ار یا عورت کچمش
ارلر یا عورتلر کچمش زماندہ	زماندہ
زہی کر دید	زہی کردی
فعل تعجب بناء معلوم تثنیه مذکر مخاطب	فعل تعجب بناء معلوم مفرد
وتثنیه مؤنث مخاطبہ و جمع مذکر مخاطب	مذکر مخاطب و مفرد مؤنث
و جمع مؤنث مخاطبہ معناسی عجب ایلدی لکز	مخاطبہ معناسی عجب ایلدی
سز لر ایکی حاضر ارلر یا خود عورتلر یا جمیع	بر حاضر ار یار حاضرہ عورت
حاضر ارلر یا عورتلر کچمش زماندہ	کچمش زماندہ
زہی کر دیم	زہی کردم
فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم	فعل تعجب بناء معلوم نفس متکلم
مع الغیر معناسی عجب ایلدک	وحدہ معناسی عجب ایلدم
کچمش زماندہ	کچمش زماندہ

* فعل التعجب من المجهول *

زهی کرده شد

فعل تعجب بناء مجهول مفرد
مذکر غائب ومفرد مؤنث غائبه
معنای عجب اولنمش اولدی
بر غائب اریا بر غائبه عورت
کچمش زمانده

زهی کرده شدند

فعل تعجب بناء مجهول تشیه مذکر
غائب وتشیه مؤنث غائبه وجمع مذکر
غائب وجمع مؤنث غائبه معنای عجب
اولنمش اولدی لرایکی غائب اریا عورتلر
یا خود جمع غائب اریا عورتلر
کچمش زمانده

زهی کرده شدی

فعل تعجب بناء مجهول مفرد
مذکر مخاطب ومفرد مؤنث
مخاطبه معنای عجب اولنمش
اولدک بر حاضر ار
با عورت کچمش
زمانده

زهی کرده شدید

فعل تعجب بناء مجهول تشیه مذکر
مخاطب وتشیه مؤنث مخاطبه وجمع
مذکر مخاطب وجمع مؤنث مخاطبه
معنای عجب اولنمش اولدی لکرسرلر
ایکی حاضر اریا عورتلر یا خود
جمع حاضر اریا عورتلر
کچمش زمانده

زهی کرده شدم

فعل تعجب بناء مجهول نفس
متکلم وحده معنای عجب
اولنمش اولدم کچمش
زمانده

زهی کرده شدیم

فعل تعجب بناء مجهول نفس
متکلم مع الغير معنای
عجب اولنمش اولدق
کچمش زمانده

سایه معارف وایه حضرت ملوکانه ده اشبو قواعد فارسیه نام کتاب فوائد
اشتمال معارف عمومیه ناظری عطوفتواحد کمال افتدی حضرتلرینک
هنکام نظارتلرنده الحاج طاهر داعیلرینک اداره سیله
مطبعه عامر ده طبع وتمثیل اولنمشدر
فی غره ر سنه ۱۲۸۳

A. or.

91

361